

Fylkesmannen i
NORDLAND

Hvordan lykkes med kontrollutvalgets
arbeid? – med erfaringer fra Nordland

Ansvarlig for utgivelsen: Fylkesmannen i Nordland
Utarbeidelse av veilederen: Deloitte
Grafisk design: Deloitte
Forsidebilde: Roar Arne Kvitvik
Utgivelsesår: 2015

Kontrollvettreglene

1. Ta ikke fatt på kontrollarbeidet uten opplæring.

Det er avgjørende for et godt kontrollarbeid at medlemmene settes i stand til å utøve sitt verv på en god måte. Kommunestyret bør sørge for at det er tilstrekkelig budsjett til at kontrollutvalgsmedlemmene kan delta på kurs og konferanser. Siden kommunestyret har det overordnede kontrollansvaret, bør det også gis en innføring i kommunal egenkontroll til alle folkevalgte i kommunen.

2. Meld fra til kommunestyret om hva kontrollutvalget planlegger å gjøre.

Planene for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll skal vedtas av kommunestyret. I den forbindelse bør kontrollutvalget fremlegge gjennomført overordnet analyse for å gi kommunestyret innsikt i hvilke risiko- og vesentlighetsvurderinger planene er tuftet på. Utvalget bør også be om mandat til å endre planene ved behov.

3. Vis respekt for kommunens administrasjon og ansatte.

Selv om kontrollutvalget har vide fullmakter til å utføre de undersøkelser som man mener er nødvendig, er det viktig å vise respekt for kommunens administrasjon og ansatte. Kontrollutvalget har ikke selv myndighet til å pålegge administrasjonen tiltak. Kontrollutvalget og administrasjonen må begge bidra til et best mulig partnerskap i den kommunale egenkontrollen. Kontrollutvalget kan gjerne invitere rådmannen til et møte tidlig i valgperioden der rolleforståelse og kjøreregler for samhandling er på agendaen.

4. Vær rustet mot det som kommer.

Sørg for å ha en revisjonsordning og et sekretariat som ivaretar kontrollutvalget og kommunen på en god måte. Avklar gjerne med sekretariatet og revisjonen hvilke forventninger utvalget har til bistand og samhandling.

5. Lytt til gode råd.

Ved utskiftninger i kontrollutvalget etter kommunevalg utgjør sekretariatet i mange kommuner kontinuiteten i kontrollarbeidet. Sekretariatene har også typisk et regionalt nedslagsfelt med ansvar for flere kommuner, og besitter innsikt i hvordan kontrollarbeidet utføres i sammenlignbare kommuner. Det kan derfor ofte være verdifullt å rådføre seg med sekretæren om hvordan saker bør behandles. Også revisor har kompetanse om kommunal egenkontroll som kan være nyttig for utvalget.

6. Bruk overordnet risiko- og vesentlighetsanalyser som kart og kompass.

En god overordnet analyse er en avgjørende forutsetning for et godt kontrollarbeid, og analysen kan nyttiggjøres til langt flere kontrollaktiviteter enn å utarbeide planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Til tross for knappe ressurser, bør kontrollutvalget prioritere dette arbeidet. Oppdater gjerne overordnet analyse og planene i løpet av perioden for å tilpasse arbeidet i utvalget til et eventuelt endret risikobilde.

7. Gå ikke alene.

Kontrollutvalget er et collegium, og enkeltpresentanter bør være varsom med å uttale seg på kontrollutvalgets vegne i media, eller på eget initiativ ta kontakt med administrasjonen. Sørg for at utvalget lager kjøreregler for hvem som uttaler seg på vegne av utvalget i ulike situasjoner, og hvordan dette bør foregå.

8. Vend i tide.

Det er ingen skam å ikke gjennomføre en planlagt forvaltningsrevisjon eller avslutte en kontrollsak dersom for eksempel administrasjonen gir betryggende orienteringer som endrer risikobildet.

9. Spar på kreftene, men grav videre i sakene om nødvendig.

Kontrollutvalgene har ofte knappe ressurser selv om kontrollbehovet kan være stort. Kontrollutvalget må derfor gjøre en vurdering av hvilke saker man skal gå inn i, hvilke kontrollaktiviteter som skal gjennomføres og hvor mye ressurser som skal benyttes. Noen kontrollaktiviteter er mer ressurskrevende enn andre. I tilfeller der en er usikker på om en skal iverksette en revisjon, kan det være hensiktsmessig å starte med en mindre kontroll (for eksempel ved at rådmannen orienterer), før en setter i gang en mer omfattende kontroll i form av en forvaltningsrevisjon.

Innhold

Kontrollvettreglene	3
Innhold	5
1 – Innledning	6
Del I: Et kontrollutvalg blir til	9
2 – Organisering av kontrollutvalget	10
3 – Kontrollutvalgsmøter	14
Del II: Arbeidet starter opp	19
4 – Kontrollutvalgets oppgaver	20
5 – Risiko- og vesentlighetsanalyse	28
Del III: Kontrollutvalgets partnere	32
6 – Kommunestyret	33
7 – Revisjonen	38
8 – Administrasjonen	43
9 – Avslutning	48
Del IV: Veiledningsmaterieill	52
Vedlegg	53

- vinker til Nordlands beste

1 Innledning

Hvorfor er kontrollutvalgets arbeid viktig?

Bakgrunn

Kommunene er en viktig demokratisk arena. I tillegg skal kommunene ivareta et bredt spekter av funksjoner. Befolkningen møter kommunene som tjenesteleverandør, samfunnsutvikler og myndighetsutøver.

”Jeg tror vårt arbeid fører til en skjerping slik at ledere i kommunen er mer nøye”

Kontrollutvalsmedlem Nordland

Kommunal forvaltning har de siste tiårene økt betydelig i kompleksitet. Kommunen har fått ansvar for å forvalte flere individuelle rettigheter, og kommunen har fått flere plikter og oppgaver. Organiseringen av den kommunale virksomheten kjennetegnes både ved en vekst i antall kommunale selskap og økt behov for å ta i bruk ulike og nye styringsverktøy. Internasjonale forpliktelser har også fått økt betydning for kommunenes virksomhet. I tillegg blir det stilt stadig strengere krav til å dokumentere hva kommunen gjør og hva de oppnår.

Mer kompleks kommunal forvaltning innebærer også at den kommunale egenkontrollen blir viktigere. For det første må aktørene i egenkontrollen føre tilsyn med at forvaltningen utføres i samsvar med de krav som stilles til kommunen. For det andre stiller

økt kompleksitet i kommunal forvaltning krav til at aktørene i egenkontrollen har tilstrekkelig informasjon og kunnskap til å kunne føre tilfredsstillende kontroll.

Den kommunale egenkontrollen

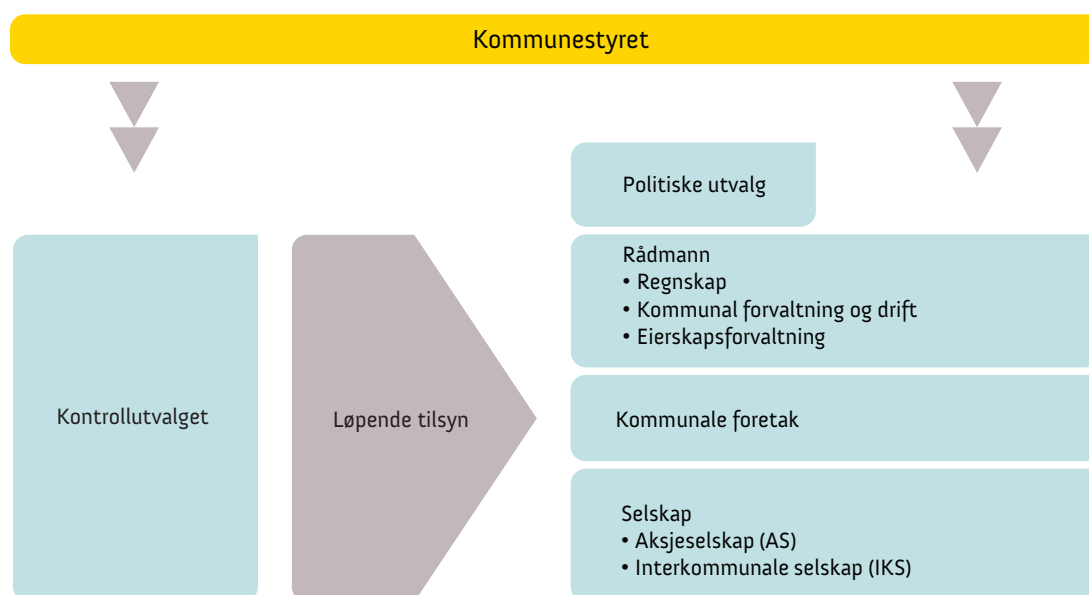
Kommunestyret har det øverste tilsyn med den kommunale og forvaltning. Rådmannen er ansvarlig for å ha kontroll på virksomhetene som er underlagt hans/hennes ledelse. I tillegg velger kommunestyret et kontrollutvalg som skal foreta løpende tilsyn med den kommunale forvaltning på kommunestyrets vegne (se figur på neste side).

Kontrollutvalget fører en folkevalgt kontroll av at kommunen forvalter sine midler på en god måte og at tjenestene kommunen leverer er i samsvar med sentrale krav, retningslinjer og kommunale mål og vedtak. En velfungerende egenkontroll vil kunne minske behovet for statlig kontroll og tilsyn.

Kontrollutvalgets arbeid har en vesentlig innvirkning på den kommunale forvaltningen. Dersom kontrollutvalget gjennomfører oppgavene på en god måte, kan det bidra til både læring og forbedring i forvaltningen. Dette bekreftes av en nasjonal evaluering som Deloitte gjennomførte i 2014. Samtidig viser denne evalueringen at det er betydelig variasjon i hvordan kontrollutvalgene utfører oppgavene sine. For å kunne føre kontroll med en kommunal forvaltning preget av stadig større kompleksitet, er det viktig at utvalget har god innsikt både i den kommunale forvaltning og i hvilket ansvar og hvilke oppgaver kontrollutvalget skal ivareta.

Denne veilederen ønsker å bidra til at både kontrollutvalget, og de aktører som kontrollutvalget samarbeider med, får en god forståelse for utvalgets arbeid. Veilederen er ikke bare skrevet for kontrollutvalsmedlemmer, men også for andre folkevalgte

Kommunestyrets to kontrollinjer og kontrollutvalgets rolle

og for ansatte i den kommunale forvaltningen. For å få til en god kommunal egenkontroll, er det avgjørende med en gjensidig forståelse av hvilke roller de ulike aktører skal ha, og hvordan en best kan samhandle om å nå felles mål om en god kommunal forvaltning.

Metode

Som grunnlag for utarbeidelse av denne veilederen har Deloitte sendt ut en spørreundersøkelse både til kontrollutvalgsmedlemmer og rådmenn i kommunene i Nordland. Når vi refererer til undersøkelsen som er sendt til kontrollutvalgsmedlemmene, vil vi noen ganger vise til hva enkeltmedlemmene har svart. Andre ganger viser vi hva de enkelte utvalgene har svart. Bruk av sitater fra spørreundersøkelse og intervju er anonymisert.

Kontrollutvalgsmedlemmene som har svart representerer 37 av 44 kommuner. 31 av 44 rådmenn har svart.

I tillegg er et utvalg av ordførere, rådmenn, kontrollutvalgsledere og sekretariat i sju utvalgte kommuner intervjuet. Det er valgt ut en kommune fra hvert sekretariatsdistrikt i Nordland (seks sekretariat har ansvar for flere kontrollutvalg, mens en sekretær har ansvar for ett kontrollutvalg).

Fylkesmannen i Nordland har også organisert en ressursgruppe som har bidratt med innspill til veilederen. Ressursgruppen har bestått av Even Ediasen – rådmann i Fauske, Lars Evjenth – ordfører i Sørfold, Tore Laugsand – kontrollutvalgsmedlem i Gildeskål, og Solrun Kletteng Skagen – revisor i fylkesrevisjonen. I tillegg har veilederen blitt sendt til de sju kontrollutvalgssekretariatene (for kommuner) i Nordland for kommentarer.

Deloitte har gjennomført en evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat på oppdrag fra

Kommunal- og moderniserings-departementet i 2014. Underveis i denne veilederen vil det være referanser til hvordan forhold i Nordland kan sammenlignes med landsgjennomsnittet.

Kjennetegn ved kontrollutvalgene i Nordland

Kommunene i Nordland har i snitt rundt 5450 innbyggere, under halvparten av landsgjennomsnittet (rundt 12 000). Dette kan påvirke kontrollutvalgets betingelser, så vel som kommunenes kontrollbehov. Kontrollutvalgene i Nordland skiller seg også fra resten av landet ved at det er større utskiftninger i utvalgene. Ved forrige valg var det om lag en fjerdedel av utvalgsmedlemmene som ble gjenvalgt. Til sammenligning er den nasjonale gjenvalgsprosenten estimert til 43 prosent. Kortere fartstid i kontrollutvalget kan øke både veilednings- og opplæringsbehovet.

Valg av tema for veilederen

Gjennom både spørreundersøkelser og intervju har det kommet innspill til hvilke tema som opptar de ulike aktørene i Nordland vedrørende kontrollutvalgsarbeidet.

Veilederen har ikke til intensjon å være en fullstendig beskrivelse av aktuelt regelverk og kontrollutvalgets oppgaver. For mer informasjon om kontrollutvalgets rolle og oppgaver er det utarbeidet en oversikt over annet veiledningsmaterieell på slutten av denne veilederen. Formålet med denne veilederen er å ta opp de mest sentrale tema og spørsmål som har blitt reist av både kontrollutvalgsmedlemmer, folkevalgte og ansatte i kommunene i Nordland.

Del I

Et kontrollutvalg blir til

2 Organisering av kontrollutvalget

Hvordan sette sammen gode kontrollutvalg?

Valg og sammensetting

Kontrollutvalget er et lovpålagt utvalg og skal velges i det konstituerende møtet i kommunestyret.

Kommunestyret velger både leder og nestleder av utvalget.

”Det har blitt flere og bredere drøftinger i utvalgene som har fått fra tre til fem medlemmer”

Kontrollutvalgssekretær i Nordland

Antall medlemmer

Kommunale utvalg skal minimum ha tre medlemmer. Likevel ser vi, både i kommunene i Nordland og i landet for øvrig, at flere kontrollutvalg velger å ha fem medlemmer. Behovet for flere enn tre medlemmer begrunnes ofte med at det skaper et bedre grunnlag for diskusjon i utvalget.

Ett av medlemmene i kontrollutvalget skal sitte i kommunestyret. For å ivareta krav til kontrollutvalgets uavhengighet er det noen grupper som ikke kan velges til kontrollutvalget. Dette gjelder medlemmer av andre kommunale utvalg og ansatte i kommunen. Utover dette står kommunestyret fritt til å sette sammen et utvalg som de mener vil kunne ivareta kontrollansvaret på en god måte.

Varaordning

Noen kommuner bruker ordninger med personlige vararepresentanter, mens andre kommuner har en felles varaliste for hele utvalget. Andre utvalg kombinerer de to ordningene ved at to eller flere partier går sammen om en felles varaliste. Uavhengig av hvilken ordning som velges, er det

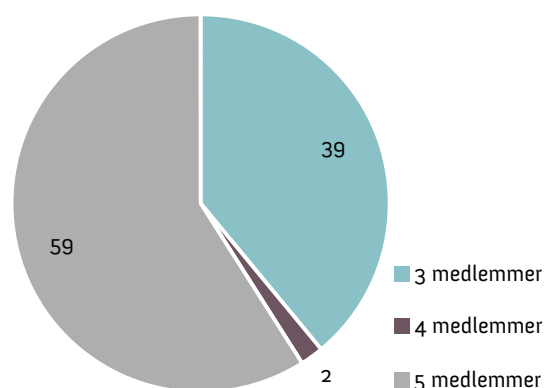
viktig at utvalget har varamedlemmer og at det er etablert gode rutiner for å melde forfall, slik at vara blir kalt inn i tide.

En fordel med å velge ordninger med en felles varaliste er at det vil være den samme vara som blir kalt inn først hver gang det er forfall. Det er også mulig å sende sakspapirene til denne varaan til hvert møte. På denne måten vil første vara være godt orientert om kontrollutvalgets arbeid, og lettere kunne ta aktiv del i arbeidet når han eller hun blir innkalt.

Nyvalg av kontrollutvalg

Det er kommunestyret som velger kontrollutvalget, og kommunestyret kan når som helst gjøre nyvalg av kontrollutvalg dersom de vurderer at det er nødvendig. Ved utskifting av ett eller flere medlemmer av utvalget skal det foretas nyvalg av samtlige medlemmer i utvalget. Dette gjelder ikke ved suppleringsvalg (se spørsmål- og svarboks).

Antall medlemmer (%) i kontrollutvalg i Nordland

Opplæring av kontrollutvalgsmedlemmer

Kontrollutvalget er et lekmannsorgan uten krav til spesiell kompetanse. Samtidig må medlemmene

Kommunestyret og fylkestinget velger selv et kontrollutvalg til å forestå det løpende tilsyn med den kommunale og fylkeskommunale forvaltning på sine vegne (kommuneloven § 77 nr. 1).

settes i stand til å ivareta sitt kontrollansvar. Som nevnt innledningsvis er kontrollutvalget satt til å kontrollere en stadig mer kompleks forvaltning på kommunestyrets vegne, og det er viktig med kunnskap både om kommunal forvaltning og om kontrollutvalgets oppgaver.

Det er viktig at kommunen legger til rette for at kontrollutvalgets medlemmer får tilstrekkelig opplæring. Dette kan gjøres enten ved å gjennomføre slik opplæring i utvalget eller ved å gi mulighet for kontrollutvalgsmedlemmer til å delta på kurs, konferanser og lignende knyttet til kontrollutvalgsarbeid.

Det finnes flere nasjonale konferanser om kontrollutvalgsarbeid. I tillegg kan det arrangeres regionale møteplasser for kontrollutvalg (se eksempel under).

Kontrollutvalget kan arrangere egen opplæring ved å engasjere for eksempel sekretariat, revisjon eller andre fagpersoner til å ta opp aktuelle tema som er tilpasset utvalgets behov.

OPPLÆRINGSBEHOV I NORDLAND

32 prosent av utvalgsmedlemmene i Nordland mener at de ikke har fått tilstrekkelig opplæring. Enda flere uttrykker behov for mer opplæring, særlig i starten av utvalgsperioden.

Noen tema som kontrollutvalgsmedlemmer i Nordland ønsker mer opplæring i:

- Regler for årsregnskap og årsmelding.
- Kontrollutvalgets rolle, rettigheter og plikter, samt forholdet til kommunestyret.
- Prinsipper og retningslinjer for selskapskontroll
- Kommunal egenkontroll, herunder forholdet mellom politikk og kontroll
- Habilitet

“Det burde vært obligatorisk kursing når man startet i kontrollutvalget”

Kontrollutvalgsmedlem Nordland

Det kan være hensiktsmessig å gjennomføre en årlig vurdering av hvilke områder kontrollutvalgsmedlemmene ønsker mer kunnskap om.

EKSEMPEL PÅ OPPLÆRING I NORDLAND

Kontrollutvalgene i Nordlandkommunene Hemnes, Grane, Vefsn, Rana, Nesna, Lurøy og Hattfjelldal arrangerer en årlig felles samling.

Disse kontrollutvalgene har felles sekretariat, og det er sekretariatet som arrangerer samlingen. Eksterne foredragsholdere og ansatte fra de ulike kommunene inviteres til å holde foredrag. I 2015 var tema for samlingen blant annet saksbehandlingsregler, roller og ansvar til aktørene i egenkontrollen.

Fellessamlingen har til hensikt å være et forum der sentrale aktører i kommunens egenkontroll kan få faglige oppdateringer, utveksle synspunkter og bli bedre kjent med hverandres roller, oppgaver og utfordringer.

Kontrollutvalgsmedlemmer, ordførere, rådmenn, revisjon og sekretariat er invitert til å delta. Kontrollutvalgsmedlemmene uttrykker at de har godt utbytte av samlingene. Kursdokumentasjonen legges ut på nettsidene til kontrollutvalgssekretariatet i etterkant.

SAMMENSETNING OG UTSKIFTING AV MEDLEMMER I KONTROLLUTVALG I NORDLAND

Flere kontrollutvalg i Nordland har fått medieomtale som følge av utfordringer knyttet til sammensetning og utskifting av kontrollutvalgsmedlemmer.

I Bø (2011) valgte kommunestyret et kontrollutvalg med flertall fra "posisjonen", selv om ordfører ikke ønsket dette.

I Nesna (2015) vedtok et enstemmig kommunestyre å velge nytt kontrollutvalg på slutten av perioden. Alle medlemmene ble valgt på nytt, med unntak av leder for utvalget.

I Alstahaug (2014) ba kontrollutvalgsmedlemmene kommunestyret om å få fratrukket sine verv som en følge av at de opplevde manglede tillit fra kommunestyret. Kommunestyret avviste henstillingen. Kontrollutvalgsmedlemmene er dermed forpliktet til å fortsette i sine verv.

§ Reglene for valg og sammensetning av kontrollutvalget går frem av kommuneloven § 77 nr. 1 og 2 og forskrift om kontrollutvalg § 2.

Reglene for nyvalg går frem av kommuneloven § 77 nr. 3 og forskrift om kontrollutvalg § 3. Reglene for suppleringsvalg går frem av kommuneloven § 16 nr. 3.

At kontrollutvalget skal velges på det konstituerende møte i kommunestyret går frem av kommuneloven § 17 nr. 2.

SPØRSMÅL OG SVAR

1. Hvordan går kontrollutvalget frem for å øke antallet medlemmer i kontrollutvalget?

Dersom man ønsker å øke antallet medlemmer i kontrollutvalget må dette fremmes som en egen sak for kommunestyret. Sekretariatet vil kunne forberede en slik sak for kontrollutvalget.

2. Når kan kommunestyret skifte ut medlemmene i kontrollutvalget?

Kontrollutvalget velges på nytt for hver valgperiode. Dersom kommunestyret ønsker det, kan det når som helst i perioden gjennomføres nyvalg til kontrollutvalget. Dersom et medlem trer varig ut, for eksempel ved flytting, velges et nytt medlem fra den samme gruppen som den uttredende tilhører (suppleringsvalg). Øvrige medlemmer vil ikke bli berørt ved suppleringsvalg. Ved suppleringsvalg vil det være viktig å ta hensyn til kjønnsfordelingen.

3. Kan kontrollutvalgsmedlemmer fratre sine verv?

I følge kommuneloven § 15-2 kan kommunestyret etter søknad frita den som ikke uten uforholdsmessig vanskelighet eller belastning kan skjønne sine plikter i vervet. Det er opp til kommunestyret, og eventuelt det organ ansvaret delegeres til, å vurdere om søknader om fritak skal innfris.

4. Hvem kan ikke velges til kontrollutvalget?

Medlemmene i kontrollutvalget kan ikke ha verv som kommer i konflikt med arbeidet i kontrollutvalget. Kommuneloven inneholder derfor bestemmelser som gjør at personer som innehar følgende verv ikke kan bli valgt til utvalget:

- ordfører og varaordfører
- medlem og varamedlem til formannskap
- medlem av kommunestyrekomité
- medlem og varamedlem av kommunale nemnder og utvalg med beslutningsmyndighet
- ansatte i kommunen

5. Bør det medlemmet som velges fra kommunestyret også være leder i kontrollutvalget?

Kontrollutvalget skal ha minst ett medlem fra kommunestyret, men kommunestyret står fritt til å velge hvem i kontrollutvalget som skal være leder. Mange kontrollutvalg opplever at det kan være hensiktsmessig at leder også er medlem av kommunestyret, for å få en større nærhet til de politiske prosessene og vedtakene i kommunen. Et nærliggende spørsmål som også ofte stilles er hvilke parti leder bør representere. Den nasjonale evalueringen av kontrollutvalg viser at de fleste kontrollutvalg velger leder fra et annet parti enn ordfører.

3 Kontrollutvalgsmøter

Hvordan legge til rette for godt kontrollarbeid?

Arbeidet i utvalget

Kontrollutvalget skal fungere som et kollegium, og arbeidet til kontrollutvalget utføres i hovedsak i utvalgets møter. Det er derfor viktig å legge til rette for gode møter, slik at kontrollutvalget kan ivareta kontrollansvaret på best mulig måte.

God samhandling

For å skape et godt arbeidsklima i utvalget er det viktig å legge til rette for god dialog og samhandling mellom utvalgsmedlemmene. Her har kontrollutvalgsleder som møteleder et spesielt ansvar.

Kontrollutvalgets sekretariat

Kommunestyret har ansvar for å sørge for sekretærbistand til kontrollutvalget. Sekretariatet skal være uavhengig av kommunens revisor og kommunens administrasjon. Sekretæren kan derfor ikke være ansatt i administrasjonen eller utføre revisjonsoppgaver for kommunen. Det kan ansattes en sekretær direkte underlagt kontrollutvalget, men de fleste kontrollutvalg velger å benytte en interkommunal samarbeidsløsning. Det er også mulig å kjøpe sekretariattjenester fra andre kommuner eller private selskap.

Sekretariatets oppgaver

Administrasjonen i kommunen har ikke rett til å instruere sekretariatet, og det er kontrollutvalget selv som i prinsippet skal definere hvilke oppgaver sekretariatet skal utføre. Særlig for nye kontrollutvalgsmedlemmer kan det være vanskelig å vurdere hvilke oppgaver det er rimelig å forvente at sekretariatet utfører. Oppgaver som hører naturlig inn under sekretariatet, omfatter det å tilrettelegge for utvalgets arbeid, samt å forberede sakene som legges fram for kontrollutvalget.

Tilrettelegge for utvalgets arbeid

Sekretæren har ansvar for at utvalgets saksdokumenter blir arkivert og journalført. I tillegg fører sekretæren møtebøker, besørger møtelokaler, kaller inn til møter og håndterer inn- og utgående korrespondanse for utvalget.

Saksbehandling og -utredning

Det er sekretærens oppgave å utrede sakene som skal legges fram for kontrollutvalget. Når revisjonen sender rapporter til utvalget, er det sekretæren som skal gjennomgå og saksbehandle disse. Sekretæren kan også gjennomføre selvstendige utredninger for utvalget, men kan ikke gjøre forvaltningsrevisjon eller regnskapsrevisjon.

“Vi har for få møter og møtene er ikke lange nok”

Kontrollutvalgsmedlem i Nordland

Gode møter kjennetegnes av at aktive og engasjerte medlemmer bidrar med innspill knyttet til sakene som behandles. Samtidig skal utvalget kjenne sin rolle som kontrollorgan. Dette innebærer blant annet at man unngår å bruke møtene som arena for politiske omkamper av vedtak fattet i andre organer.

GODT SAMARBEID INTERNT I UTVALGENE I NORDLAND

Så å si alle kontrollutvalgsmedlemmene (95 prosent) i Nordland karakteriserer samarbeidet i utvalget som godt.

Det er videre 85 prosent av medlemmene som oppgir at de synes kontrollutvalget er et interessant utvalg å være medlem i.

Kontrollutvalget kan uten hinder av taushetsplikt kreve enhver opplysning, redegjørelse eller dokument og foreta de undersøkelser det finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene (kommuneloven § 77 nr. 7).

Sekretariat skal påse at sakene som behandles av kontrollutvalget er forsvarlig utredet og at utvalgets vedtak blir iverksatt (forskrift om kontrollutvalg § 20).

Sekretæren er en sentral faglig ressurs for kontrollutvalget, og det er derfor viktig at vedkommende innehar nødvendig kompetanse og holder seg orientert om politiske saker av betydning for utvalget, samt eventuelle lov- og regelverksendringer som har innvirkning på kontrollutvalgsarbeidet.

Åpenhet

Flere av sakene som kontrollutvalget behandler er av offentlig interesse. Møtene i kontrollutvalget er i utgangspunktet åpne. Det betyr at både innbyggere, ansatte og media kan være tilstede i møtene dersom de ønsker det.

Det er kun adgang til å lukke møtet når følgende forhold er tilstede:

- for å hindre at taushetspliktige opplysninger gjøres kjent for uvedkommende,
- i saker som angår arbeidstakeres tjenestlige forhold,
- når det er trolig at det vil komme frem opplysninger av personlig og sensitiv karakter
- når hensynet til tungtveiende offentlige interesser tilsier det (og man kunne unntatt samme opplysninger fra innsyn etter offentleglova).

KJENNSKAP TIL TAUSHETSPLIKT I NORDLAND

24 prosent av kontrollutvalgsmedlemmene i Nordland opplever at det er utfordrende å vite når møtet skal lukkes for offentligheten.

Ved behandling av taushetspliktig informasjon i utvalget er det viktig at en lukker møtet med referanse til aktuell lov hjemmel. Sekretariatet bør, sammen med kontrollutvalgsleder, i forkant av kontrollutvalgsmøtet vurdere om det er saker på sakslisten hvor det er behov for å lukke møtet, slik at eventuell lukking av møte fremkommer av møteinnkallingen.

“En del KU-ledere konkluderer litt fort i mediene. Det er viktig å ikke trekke forhastede slutninger selv om man blir kontaktet av media.”

Kontrollutvalgsmedlem i Nordland

Det er også viktig at kontrollutvalgets medlemmer blir gjort tilstrekkelig kjent med regelverket knyttet til taushetsplikt, slik at dette hensynet ivaretas både i møtet og når det refereres fra møtet i etterkant. Det må imidlertid presiseres at selv om møtet er lukket, innebærer ikke det i seg selv at de folkevalgte har taushetsplikt om alle opplysninger som fremkommer i møtet. Taushetsplikten gjelder kun de opplysninger som fremkommer i møtet som er taushetsbelagte.

Tilgang til informasjon

Kontrollutvalget kan uten hinder av taushetsplikt få den informasjon som er nødvendig for å gjennomføre utvalgets oppgaver.

Dersom kontrollutvalget ønsker å behandle en sak hvor det er behov for informasjon som er unntatt offentlighet, bør kontrollutvalget også vurdere om det er utvalget som skal etterspørre og behandle denne informasjonen, eller om det kan være hensiktsmessig at den skal inngå som en del av revisjonens arbeid. Dersom utvalget beslutter å etterspørre informasjonen selv, vil det være naturlig at dette håndteres av utvalgets sekretær – eventuelt i samarbeid med utvalgets leder.

Habilitet

Ettersom kontrollutvalget har som hovedoppgave å føre kontroll og tilsyn med forvaltningen, er det spesielt viktig at kontrollutvalget selv oppfattes som et uavhengig utvalg.

Valgbarhetsreglene i kontrollutvalget er utformet for å sikre at utvalgsmedlemmene i størst mulig grad er uavhengig av sakene som behandles i utvalget.

Det kan likevel oppstå situasjoner hvor kontrollutvalgets medlemmer må vurdere sin egen habilitet.

For eksempel:

- dersom en enten er part eller har en spesiell interesse i saken
- dersom en er i nær familie med ansatte i sentrale stillinger i kommunen på områder som vurderes for kontroll av utvalget
- dersom en er styrerepresentant eller leder i selskap som skal vurderes for kontroll av utvalget

Dersom man har grunn til å tro at man vil være inhabil ved behandlingen av en sak, bør dette meldes på forhånd, slik at sekretariatet får anledning til å forberede inhabilitetsvurderingen og kalle inn vara-representant.

Offentliggjøring av kontrollutvalgets arbeid

Selv om saker fra kontrollutvalget er interessant for offentligheten, er det i mange kommuner ikke enkelt å finne informasjon om hvem som sitter i kontrollutvalget, når utvalget har møter og hvilke saker som er behandlet. Det er viktig å gjøre kontrollutvalgets saksdokumenter og rapporter lett tilgjengelig for offentligheten på kontrollutvalgets nettsider.

På kommunens nettsider bør det fremgå informasjon om kontrollutvalget som omfatter blant annet:

- kontrollutvalgets oppgaver
- hvem som sitter i utvalget
- hvem som er sekretær

- hvem som er revisor
- hvem som er kontaktperson for utvalget
- møteoversikt
- sakspapirer, overordnet analyse og rapporter, eventuelt referanse til hvor en finner disse dokumentene

Kontrollutvalget bør vurdere hvorvidt informasjon om utvalget er lett tilgjengelig på kommunens nettsider, eller andre steder, og eventuelt ta initiativ til å få frem denne informasjon dersom dette ikke er tilfelle.

KONTAKT MED MEDIA I NORDLAND

78 prosent av kontrollutvalgene i Nordland svarer at det bare er leder av utvalget som har kontakt med media fra deres kontrollutvalg. De øvrige svarer at det er leder og nestleder som har mediekontakten (14 prosent), eller at ingen i utvalget har kontakt med media (8 prosent).

23 prosent av kontrollutvalgsmedlemmene i Nordland svarer at kontrollutvalgets saker får stor oppmerksomhet i media. 41 prosent svarer at sakene i liten grad får medias oppmerksomhet.

Kontakt med media

Kontrollutvalgets saker kan ofte føre til oppslag i media. Det er viktig at utvalget er forberedt på at det kan komme forespørslers fra media og at det kan være ønskelig at utvalget uttaler seg. Kontrollutvalget bør ha en dialog om hvordan utvalget ønsker å kommunisere eksternt og hvordan utvalget skal forholde seg til

forespørslers fra media. Kontrollutvalget kan også etablere noen felles retningslinjer for eksternt kommunikasjon. Dette kan for eksempel inngå i en mediestrategi for utvalget eller i et reglement for utvalget. I mange kommuner er det enighet om at det er leder som skal uttale seg til media på vegne av utvalget (se boks om kontakt med media).

Sår tvil om forsvarelsen

Legetjenesten i krise

Legetjenesten i Meløy er i en negativ spiral med mangelfull kontroll med kvaliteten.

av Jon Vik
18.12.2015

MELØY: Det står på skrivebordet til politisk uavhengig lokalavis Redaktør: Jørn Aune

Kontrollutvalget skal se på Andøy-skolene

Kommunerevisor Svein O. Wik har fått oppdrag fra kontrollutvalget å undersøke om Andøens og Bisøyhamns skole drives i henhold til opplæringsloven.

Tony Gullerød
18.12.2015

Kontrollutvalget hadde oppdragsoppgave til å undersøke om Andøens og Bisøyhamns skole drives i henhold til opplæringsloven.

Ordfører og ledelse i kommunen har fått i oppdrag av kontrollutvalget å undersøke om Andøens og Bisøyhamns skole drives i henhold til opplæringsloven.

KONTROLLUTVALGET har bestilt en forvaltningsrapport av begge de kommunale skolene i Andøy. Fra venstre leder Curt Berntsen, Inger Markussen, Harald Pedersen, Bjørg Nordgrind og kommunerevisor Svein O. Wik. Arkivfoto: Rolf Ragnar Olsen

BEIENNE Leder av kommunestyret, kontrollutvalget, Sture Berg, ser alvorlig på rapportens innhold og konsekvenser.

Legetjenesten har alle utfordringer. Som har stått i år i kommunen, har vært gjennom en periode med svært høy gjennomsnittlig rapportert sykdomsfravær, og det er en million kroner tilleggsregning vedlagt.

I alle kommentar til rapporten, ble det påpekt at det var viktig å undersøke om det var noen forhold som kunne ha vært årsak til sykdomsfraværet. Vik har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Kommunen tok snarveier

Hadsel kommune får kritikk fra kontrollutvalget for å ha tatt snarveier i Fiskebøvika.

av Jon Vik
18.12.2015

Hadsel kommune fikk i oppdrag fra kontrollutvalget å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Det var ordfører Frelberg som ble anmeldt for å ha tatt snarveier i Fiskebøvika. Det var ordfører Frelberg som ble anmeldt for å ha tatt snarveier i Fiskebøvika.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Om det er ledelse til at

tenkningen er at de har fått i oppdrag å undersøke om det er noen forhold som kan stå på målestokk med tilsvarende rapport.

Avisutklippene er hentet fra:

- Avisa Nordland
- Andøyposten
- Bladet Vesterålen
- Rana blad
- Kommunal Rapport
- Vesterålens avis

Formannskapet sa som ventet nei til å gå inn med kapital i Blåbøen hotell. Nå ber politikerne om at kontrollutvalget kobles inn. Foto: Inger Merete Eiven

Ber kontrollutvalget granske hotell-saken

SORTLAND: Hotellsaken blir gjenstand for granskning i kontrollutvalget, etter ønske fra et samla formannskap.

Facebook-bråk i kontrollutvalget

Kontrollutvalget i Hemnes ber kommunestyret avklare hvordan medlemmer i utvalget kan oppføre seg på Facebook og andre sosiale medier.

Sture Pedersen, ordfører i Bø (Foto: Høyre)

Posisjonen får flertall i kontrollutvalget

Opposisjonen i Bø i Nordland havner i mindretall i kontrollutvalget – stikk i strid med ordførers ønske.

§ Kontrollutvalget er omfattet av hovedreglene om taushetsplikt, som går frem av forvaltningsloven § 13.

Kontrollutvalgets tilgang til informasjon fremgår av kommuneloven § 77 nr. 7 og § 5 i forskrift om kontrollutvalg.

Reglene om inhabilitet går fram av forvaltningsloven § 6 og kommuneloven § 40 nr. 3. Prinsippet om at folkevalgte organer behandler saker og fatter vedtak i møter er nedfelt i kommuneloven § 30 nr. 1. Kommuneloven angir dessuten i § 31 regler om møteoffentlighet, og i § 31 a, nr. 1 prosedyrer for å lukke møtet. Forskrift om kontrollutvalg § 19 inneholder regler for innkalling til kontrollutvalgsmøter.

Reglene om sekretariat går frem av kommuneloven § 77 nr. 9 og forskrift om kontrollutvalg § 20.

SPØRSMÅL OG SVAR

1. Kan kontrollutvalgsmedlemmer be om taushetsbelagt informasjon fra rådmannen?

Kontrollutvalget har en vid innsynsrett som gjør at de kan be om innsyn i alle forhold de finner det nødvendig å undersøke. Kontrollutvalget kan som collegium overlate til for eksempel leder eller sekretariat å fremskaffe dokumentasjonen de etterspør på kontrollutvalgets vegne. Innsynsretten gjelder imidlertid kontrollutvalget som organ, og hver enkelt kontrollutvalgsmedlem kan ikke på selvstendig grunnlag be om innsyn i taushetsbelagte saker fra kommunen. Revisjonen kan også be administrasjonen om innsyn i taushetsbelagt informasjon.

2. Kan kontrollutvalgsmedlemmer videreformidle det som blir sagt i kontrollutvalgsmøtene?

Kontrollutvalgsmedlemmene kan fritt videreformidle det som blir sagt i kontrollutvalgsmøtene, så lenge man ikke videreformidler taushetsbelagt informasjon. Mange kontrollutvalg finner det likevel hensiktsmessig å ha en dialog i utvalget og bli enig om hvordan utvalgets medlemmer skal referere fra møter og hvem i utvalget som har ansvar for å snakke med media.

Del II

Arbeidet

starter opp

4 Kontrollutvalgets oppgaver

Hva skal kontrollutvalget gjøre og ikke gjøre?

De undersøkelser som er nødvendig

Kontrollutvalget kan i prinsippet gjennomføre de undersøkelser som utvalget mener er nødvendig for å utføre sitt kontroll- og tilsynsansvar. Kontrollutvalget kan velge mellom en rekke aktiviteter for å ivareta dette ansvaret. Noen aktiviteter er mer ressurskrevende enn andre, og det er derfor viktig at kontrollutvalget er kjent med ulike aktiviteter som utvalget kan gjennomføre for å ivareta kontrollansvaret sitt.

med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk. Revisor kontrollerer ikke alle detaljer i regnskapet, men skal sikre at det ikke er vesentlige feil.

Regnskapsrevisor utarbeider en revisjonsberetning som legges frem for kontrollutvalget, og utvalget skal avgi en uttalelse til kommunes årsregnskap. Denne skal legges ved regnskapet når det behandles i kommunestyret.

Overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse

I begynnelsen av hver valgperiode skal kontrollutvalget utarbeide planer for hvilke forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller utvalget planlegger å gjennomføre i fireårsperioden. Planene skal baseres på en overordnet risiko og vesentlighetsanalyse av kommunens virksomhet (se også kap. 5). Planene legges frem for kommunestyret, som skal vedta planene.

Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjoner har som mål å vurdere om kommunen etterlever regelverk, når fastsatte mål og/eller om ressursene forvaltes effektivt. Kontrollutvalget skal sørge for at det gjennomføres årlig forvaltningsrevisjon. Kontrollutvalget må gi revisor i oppdrag å gjennomføre forvaltningsrevisjoner i henhold til vedtatt plan (eventuelt andre vedtak som kontrollutvalget fatter vedrørende forvaltningsrevisjon).

Selv om det er revisor som gjennomfører forvaltningsrevisjoner, har kontrollutvalget en viktig rolle.

Kontrollutvalget skal:

- Vedta bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt.
- Følge opp revisjonen underveis gjennom statusrapporter i utvalgsmøter.
- Behandle ferdig rapport og utarbeide innstilling til kommunestyret.
- Følge opp at kommunestyrets vedtak blir iverksatt av administrasjonen (se også kap. 8).

“Vi får innblikk i hele den kommunale verden, og vi har mulighet til å forbedre den”

Kontrollutvalgsmedlem i Nordland

Lovpålagte oppgaver

Kontrollutvalget skal føre kontroll og tilsyn med forvaltningen. Dette innebærer blant annet å gjennomføre flere lovpålagte oppgaver.

Påseansvar

Kontrollutvalget skal påse at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning, og sørge for at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak. Kontrollutvalget skal påse at revisjonsmerknader blir fulgt opp, at det gjennomføres forvaltningsrevisjoner og selskapskontroll (se også kap. 7).

Regnskapsrevisjon

Kontrollutvalget skal sørge for at det gjennomføres regnskapsrevisjon. Revisor skal vurdere om årsregnskapet til kommunen er avlagt i samsvar

Kontrollutvalget skal føre det løpende tilsyn og kontroll med den kommunale eller fylkeskommunale forvaltningen på vegne av kommunestyret eller fylkestinget, herunder påse at kommunen eller fylkeskommunen har en forsvarlig revisjonsordning (forskrift om kontrollutvalg § 4 første ledd).

Utvalget kan ikke overprøve politiske prioriteringer som er foretatt av kommunens eller fylkeskommunens folkevalgte organer (forskrift om kontrollutvalg § 4 andre ledd).

Selskapskontroll

Kontrollutvalget skal sørge for at det gjennomføres kontroll med kommunens forvaltning av sine eierinteresser (selskapskontroll). Antallet selskapskontroller er ikke lovfestet, men må baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering.

Selskapskontroll kan i prinsippet omfatte to ulike kontrollformer, hvor den ene er obligatorisk (skal gjennomføres) og den andre er frivillig (basert på utvalgets vurdering av risiko):

- 1) **Eierskapskontroll.** Dette innebærer en undersøkelse av kommunens eierskapsforvaltning. Denne formen for selskapskontroll kan gjennomføres både av revisor og andre (for eksempel sekretariatet).
- 2) **Forvaltningsrevisjon av selskap.** Denne formen for selskapskontroll kan kun gjennomføres av revisor og følger krav til forvaltningsrevisjon. Ved gjennomføring av en forvaltningsrevisjon gjøres en vurdering av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse og/eller måloppnåelse i selskapet.

Kontrollutvalgets saksbehandling av selskapskontroller følger ellers vanligvis samme saksgang som beskrevet over for forvaltningsrevisjon (se også kap. 7).

Ikke lovpålagte oppgaver

I tillegg til de lovpålagte oppgavene kan kontrollutvalget gjennomføre andre kontrollaktiviteter for å ivareta det løpende tilsynet med forvaltningen.

Orientering fra administrasjon

Å be rådmannen orientere om saker kan være en effektiv og god måte for kontrollutvalget å sette seg inn i en sak. På bakgrunn av orienteringen kan kontrollutvalget bestemme seg for om de ønsker å forfølge saken videre, for eksempel gjennom en forvaltningsrevisjon. Slike orienteringer kan

”Pga. dårlig økonomi er det ikke alltid mulig å gjennomføre forvaltningsrevisjon. Dette har utvalget løst med å be rådmannen om å orientere”

Kontrollutvalgsmedlem i Nordland

dessuten i seg selv fungere som et kontrolltiltak. Administrasjonen kan som et resultat av sine forberedelser til møtet, eller i møte med kontrollutvalget, avdekke behov for å sette i gang tiltak.

Orientering fra selskap kommunen er eier i

For å få mer innsikt i hvordan kommunen følger opp sine eierskap, kan kontrollutvalget be selskap om å gi utvalget en orientering. Kontrollutvalget kan for eksempel invitere daglig leder eller styreleder til å komme på et kontrollutvalgsmøte for å gi en generell orientering eller gi informasjon om bestemte forhold. Kontrollutvalget har full innsynsrett i selskap som er heleide av kommuner og fylkeskommuner. Kontrollutvalget kan også få innsyn i selskap som har private eller statlige eierdeler, men da er kontrollutvalget avhengig av at selskapet samtykker til dette.

Virksomhetsbesøk

For å bli bedre kjent med virksomhetsområdene i kommunen, eller selskaper kommunen har eierandeler i, kan kontrollutvalget be om å få komme på besøk. Formålet kan være å undersøke hvordan sentrale føringer fra kommunen følges opp og hvilke utfordringer virksomheten eventuelt står overfor. Det kan være verdifullt for kontrollutvalget å få informasjon fra virksomhetsledere og ansatte og besøke arbeidsplassen.

Utredninger

Dersom kontrollutvalget ønsker en kort utredning av et bestemt saksforhold, kan utvalget bestille dette enten fra revisor eller sekretariatet (ev. andre). Dette kan være aktuelt i de tilfeller utvalget har behov for å få mer informasjon for å kunne ta stilling til et saksforhold, og for å eventuelt vurdere om utvalget skal bestille en forvaltningsrevisjon eller en selskapskontroll.

En slik utredning gis i form av et skriftlig notat som er mindre i omfang enn for eksempel en forvaltningsrevisjon. Slike utredninger trenger ikke følge de krav som stilles til metode og prosedyre for gjennomføring av forvaltningsrevisjon

Gjennomgang av tilsynsrapporter og andre rapporter

Kontrollutvalget bør gjøre seg kjent med andre rapporter og tilsyn som er gjennomført i den kommunale forvaltningen. Utvalget bør som en fast

rutine be rådmannen om å få tilsendt tilsynsrapporter og eventuelt andre evalueringer som gjøres av forvaltningen. Tilsynsplaner og gjennomførte tilsyn bør også inngå som en del av arbeidet med overordnet analyse, og når utvalget skal prioritere hvilke forvaltningsrevisjoner som skal gjennomføres i perioden (se også kap. 5).

Kontrollhøringer

Kontrollhøringer i regi av kommunale kontrollutvalg er i dag et relativt marginalt fenomen, men benyttes av enkelte kommuner for å kontrollere et avgrenset saksområde, gjerne knyttet til en spesifikk hendelse eller sak. Høringer kan være omfattende prosesser, og krever gode forberedelser både fra kontrollutvalg og sekretariat, som ofte vil være de som er ansvarlig for gjennomføringen.

Når kontrollutvalget vurderer å gjennomføre en høring, er det svært viktig å ta hensyn til om saken det gjelder er egnet for høring. Kontrollhøring kan være

BRUK AV MINDRE UTREDNINGER I NORDLAND

Flere av kontrollutvalgene i Nordland velger å bestille mindre utredninger enten fra revisjonen eller sekretariatet. 39 prosent av utvalgene opplyser om at de bestiller slike utredninger årlig eller oftere. 64 prosent av utvalgene har gjort det minst én gang i perioden.

I intervju blir det vist til at bestilling av slike utredninger ofte er basert på henvendelse fra innbyggerne som har konkrete spørsmål til kommunens praksis på enkelte områder. Det kan også gjelde andre saker hvor kontrollutvalget ønsker å få gjennomført en begrenset utredning som gir opplysninger om aktuelle saksforhold.

Denne formen for undersøkelser oppleves som hensiktsmessig ettersom de er mindre ressurskrevende enn en forvaltningsrevisjon. Samtidig er denne undersøkelsesformen avhengig av at saken er relativt avgrenset og at det er greit å skaffe nødvendig informasjon for å belyse saken på en god måte.

Kontrollutvalget kan også på bakgrunn av slike utredninger avgjøre om det er behov for å gjøre ytterligere undersøkelser, for eksempel i form av forvaltningsrevisjon, eller om saken kan avsluttes.

egnet dersom forholdet som undersøkes er avgrenset og gjelder en bestemt sak. Dersom det er snakk om mer systemrettede kontroller, vil forvaltningsrevisjon ofte være en bedre løsning. Kontrollhøringer er også uegnet dersom det er mistanke om straffbare forhold og om en skal vurdere personlig ansvar mv. Slike undersøkelser bør gjennomføres som granskinger.

Granskinger

Granskinger er som regel knyttet til en konkret hendelse der det for eksempel er mistanke om økonomisk kriminalitet i form av misligheter som underslag, bedrageri, korrupsjon, hvitvasking eller regnskapsmanipulering. Også andre alvorlige regelbrudd kan bli gjenstand for en granskingsprosess. I granskinger vil personlig ansvar for straffbare forhold ofte vurderes. Det er derfor svært viktig å ta hensyn til personvern og rettsikkerheten til de som er gjenstand for en granskning. Granskingers særlige alvorlige karakter krever spesiell kompetanse og aktsomhet ved gjennomføring av undersøkelsen.

BRUK AV TILSYNSRAPPORTER I KONTROLLUTVALG I NORDLAND

Kontrollutvalgene i Nordland gir uttrykk for at kontrollutvalgene har svært begrenset samhandling med Fylkesmannen.

Halvparten av utvalgene har ikke gjennomgått tilsynsrapporter i møtene i utvalget i inneværende valgperiode. 17 prosent av utvalgene som har gjennomgått tilsynsrapporter årlig eller oftere.

Planene til kontrollutvalgene samordnes i liten grad med Fylkesmannens plan for tilsyn. Nesten halvparten (46 prosent) av kontrollutvalgene sier at det ikke i det hele tatt eller i liten grad er samordning med Fylkesmannen. Det er 11 prosent av kontrollutvalgene som opplever at planene er samordnet med Fylkesmannens plan for tilsyn.

HENVENDELSER TIL UTVALGENE I NORDLAND
Nesten en tredjedel av kontrollutvalgsmedlemmene i Nordland svarer at innbyggerne i egen kommune i svært stor eller i stor grad tar kontakt med kontrollutvalget for å få behandlet saker. Dette kan være krevende ettersom kontrollutvalgene skal være varsomme med å behandle enkeltsaker og fremstå som et klageorgan. Dette er også ofte svært personrettede saker med et høyt konflikt-nivå, som det kan være utfordrende for utvalgs-medlemmer å gå inn i.

Det kan være hensiktsmessig at kontrollutvalget blir enig om en fast prosedyre for hvordan utvalget behandler slike saker.

Et kontrollutvalg i Nordland har for eksempel utarbeidet en prosedyre som sier at slike saker først behandles under posten "eventuelt" på kontrollutvalgsmøtet. Her avgjøres det om dette er en sak utvalget skal gå videre med eller avvise. Dersom saken tas videre, ber kontrollutvalget innbyggeren først om en skriftlig henvendelse med dokumentasjon dersom det er mulig. Deretter igangsetter enten sekretær eller kontrollutvalgsleder nødvendige forundersøkelser. Til sist fatter kontrollutvalget avgjørelse på neste møte om man skal innkalle rådmannen og be om redegjørelse, eller bestille en forvaltningsrevisjon.

Hva kontrollutvalget ikke skal gjøre **Overprøve politiske vedtak**

Kontrollutvalget har ikke adgang til å overprøve den politiske hensiktsmessigheten av vedtak. Det betyr at kontrollutvalget ikke skal brukes som en arena for "omkamp" knyttet til politiske vedtak.

Kommunestyret er kontrollutvalgets oppdragsgiver. Det betyr at kommunestyret i utgangspunktet

ikke ligger under kontrollutvalgets kontrollansvar. Kontrollutvalget kan imidlertid uttale seg dersom kommunestyret er i ferd med eller har fattet et ulovlig vedtak.

Være et klageorgan

Selv om kontrollutvalget kan behandle henvendelser fra innbyggerne knyttet til enkeltsaker, er ikke kontrollutvalget et klageorgan som kan behandle enkeltvedtak som har vært til administrativ behandling. Klager om å få omgjort vedtak må behandles i kommunens klageinstanser.

Dersom kontrollutvalget mener at enkeltsaker som blir klaget inn til utvalget kan være et uttrykk for svikt i system og rutiner i kommunen, kan kontrollutvalget likevel velge å følge opp saken ved å se nærmere på kommunes system og rutiner på det gitte området.

Gi pålegg til administrasjonen

Verken revisor eller kontrollutvalget har instruksjonsmyndighet overfor administrasjonssjefen eller den øvrige forvaltningen i kommunen. Kontrollutvalget må derfor fremme en sak for kommunestyret med forslag til tiltak som utvalget ønsker at kommunestyret skal vedta.

Er det en sak for kontrollutvalget?

Når kontrollutvalget skal vurdere om det skal settes i gang en kontrollaktivitet eller ikke, må kontrollutvalget gjøre (minst) tre vurderinger

1. Er dette en sak som er innenfor kontrollutvalgets mandat?
2. Tilsier en risiko- og vesentlighetsvurdering at kontrollutvalget skal bruke ressurser på saken?
3. Hvilke kontrollverktøy er det mest hensiktsmessig å iverksette dersom det skal gjennomføres en kontroll? (Her må både sakens natur og kontrollutvalgets tilgjengelige ressurser tas hensyn til).

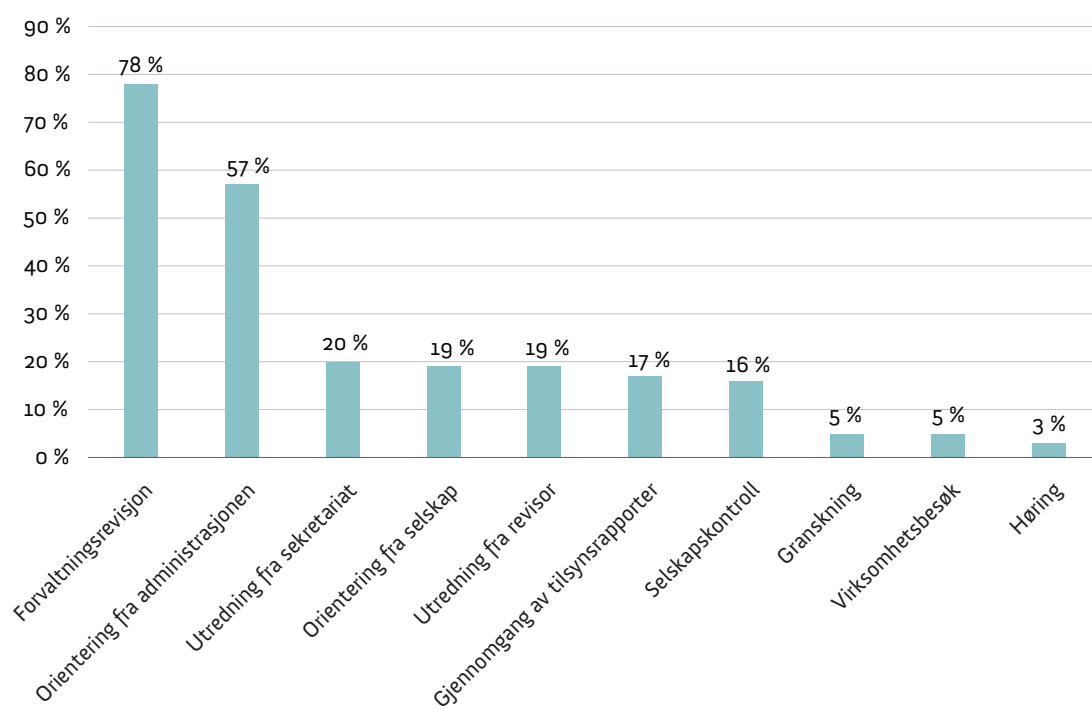

Forvaltningsreisjoner fra Nordland i Forvaltningsrevisjonsregisteret (2014).

Kommune	Forvaltningsrevisjon
Ballangen	Bygging av ny barne- og ungdomsskole
Hadsel	Håndtering av byggeprosjekter
Narvik	Næringsutvikling
Øksnes	Kvalitet og ressursbruk i grunnskolen
Beiarn	Elevenes psykososiale skolemiljø
Bodø	Helsesøstertjenesten
Bodø	Internkontroll og kvalitetssikring i NAV
Meløy	Internkontroll og kvalitetssikring i legetjenesten
Saltdal	Økonomistyring
Sørfold	Offentlige anskaffelser og rammeavtaler
Beiarn	Offentlige anskaffelser og rammeavtaler
Bodø	Kvalitet, bemanning og ressursbruk. Barneverntjenesten.
Fauske	Bruk av konsulenter, advokater og prosjektstillinger
Meløy	Spesialundervisning
Steigen	Familiesenteret

Norges Kommunrevisorforbund (NKRF) – i samarbeid med KS og Kommunal- og moderniseringsdepartementet – har etablert et søkbart register over gjennomførte forvaltningsrevisjoner av kommunal virksomhet (og selskapskontroller).

Aktiviteter som gjennomføres årlig eller oftere av kontrollutvalg i Nordland

Kontrollutvalgets oppgaver er beskrevet i kommuneloven § 77 og i forskrift om kontrollutvalg.

Kontrollutvalgets innsynsrett i selskaper er regulert i kommuneloven § 80.

SPØRSMÅL OG SVAR

1. Betyr kravet om "årlig" forvaltningsrevisjon at det må gjennomføres forvaltningsrevisjon hvert år?

I forskrift om kontrollutvalg § 9 fremgår det at det skal gjennomføres "årlig" forvaltningsrevisjon. Fortolkning av dette kravet har vært tatt opp av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i et rundskriv H-02/06, datert 21.07.2006. Departementet skriver i rundskrivet pkt 14. at "Forskriften er likevel etter sin ordlyd ikke til hinder for at kommunestyret vedtar at det ikke skal gjennomføres forvaltningsrevisjon ett bestemt år, dersom dette finnes nødvendig ut fra hensynet til økonomiske ressurser og behovet for å prioritere andre formål. Derimot vil det ikke være i samsvar med regelverket dersom kommunestyret vedtar at det overhodet ikke skal foretas forvaltningsrevisjon i løpet av valgperioden."

Eventuelle unntak fra å gjennomføre årlige forvaltningsrevisjoner må tolkes svært restriktivt. Departementet skriver i samme rundskriv at et sentralt mål med forvaltningsrevisjon er å bidra til bedre kostnadseffektivitet og at forvaltningsrevisjon dermed bør gjennomføres hvert år (til tross for vanskelig økonomi).

2. Kan kontrollutvalget aldri behandle enkeltsaker?

Kontrollutvalget kan behandle enkeltsaker dersom utvalget mener at saken er innenfor sitt mandat og det er utvalgets vurdering at saken er viktig ut fra sakens art. Kontrollutvalget bør spesielt vurdere om saken kan være et uttrykk for en mer generell svakhet knyttet til kommunes system og rutiner, og om saken dermed er et utgangspunkt for å undersøke kommunens system og rutiner på dette området mer generelt, for eksempel i form av en forvaltningsrevisjon.

3. Hva bør kontrollutvalgets uttalelse til regnskapet inneholde?

Det er ingen krav til hva uttalelsen skal inneholde, og kontrollutvalget bestemmer selv hva som skal tas med. Kontrollutvalget bør kommentere eventuelle forbehold eller presiseringer i revisors beretning, og om det i revisjonsrapporter til regnskapet er avdekket svakheter ved regnskapsføringen og/eller den økonomiske internkontrollen. Videre kan følgende momenter kommenteres:

- nivået på netto driftsresultat i forhold til Teknisk beregningsutvalgs anbefalte resultatnivå
- eventuell positiv eller negativ resultatutvikling
- vesentlige budsjettavvik og hvorvidt slike avvik er forklart
- spesielle og vesentlige forhold i regnskapet f.eks. knyttet til likviditet, investeringsnivå, lånegjeld og finansforvaltningen
- rådmannens forslag til disponering av overskudd eller dekning av underskudd
- om årsmeldingen er avgitt innenfor lovbestemt frist og om den er utformet i tråd med kravene i kommuneloven

5

Risiko- og vesentlighetsanalyse Hvordan planlegge kontroll- arbeidet?

Prioritering av oppgaver

Kontroller kan være ressurskrevende. Begrensede ressurser krever derfor at kontrollutvalget prioriterer å kontrollere vesentlige områder hvor det er størst risiko for feil og mangler i forvaltningen. Risiko- og vesentlighetsvurderinger er derfor et viktig verktøy for kontrollutvalget i arbeidet med å velge ut prosjektene som utvalget skal arbeide med i valgperioden.

”Det er utfordrende å utarbeide en overordnet analyse som avdekker de faktiske risikoene i kommunen”

Kontrollutvalgssekretær i Nordland

Krav om overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse

Det skal utarbeides overordnet risiko- og vesentlighetsanalyser i starten av hver valgperiode. Analysene skal danne grunnlag for planarbeidet for fireårsperioden. Det skal gjennomføres en analyse som grunnlag for valg av forvaltningsrevisjoner og en analyse som grunnlag for valg av selskapskontroller.

Et nyvalgt kontrollutvalg må komme tidlig i gang med arbeidet med overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse. Dette setter utvalget i stand til å bestille relevante prosjekter, og det gjør utvalget raskt kjent med den kommunale forvaltningen og hvilke utfordringer kommunen står overfor. Flere kontrollutvalg velger også å oppdatere de overordnede analysene og planene underveis i perioden. Dette er en god løsning ettersom risikobildet kan endre seg betydelig i kommunen i løpet av en fireårsperiode. Hvem som skal utarbeide de overordnede analysene er det kontrollutvalget selv som avgjør.

Som regel gjennomføres analysene av revisor eller sekretariatet. Det er også kontrollutvalget som henter inn tilbud fra aktuelle leverandører for gjennomføring av prosessen. Da er det som regel sekretariatet som administrerer prosessen med å hente inn og vurdere tilbudene.

Gjennomføring av analysene

Det stilles få krav til hvordan overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse skal gjennomføres, og analysene utføres på ulike måter. Det viktigste kontrollutvalget bør tenke på er:

1. Prioriterer tid og ressurser på arbeidet slik at utvalget får et godt grunnlag til å velge hvilke prosjekter som skal gjennomføres i perioden.
2. Sørge for at analysene dekker de viktigste områdene i kommunens virksomhet og eierskap.
3. Analysene bør bygge på et bredt grunnlag av kilder slik som for eksempel:
 - KOSTRA-data (Statistikk kommunen rapporterer til SSB)
 - Intervju med politiske ledere (inklusive ordfører)
 - Intervju med administrative ledere (inklusive rådmann)
 - Innspill fra kontrollutvalget
 - Innspill fra sekretariat og revisjon
 - Tilsynsrapporter og andre eksisterende evalueringer av forvaltningen.
 - Kommunale plan- og strategidokument
4. Analysene må tydelig angi hva som er de mest vesentlige risikoområdene i kommunen.
5. Analysene bør presenteres i et dokument som kontrollutvalget kan benytte aktivt i kontrollarbeidet.

Forankring av arbeidet

Overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse legger betydelige føringer for hvilke prosjekter et kontrollutvalg velger å gjennomføre i perioden. Forankring av arbeidet både underveis og i etterkant er derfor svært viktig.

Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden utarbeide en plan for forvaltningsrevisjon og en plan for selskapskontroll som vedtas av kommunestyret. Planene skal være basert på en overordnet analyse av kommunens virksomhet og eierskap basert på risiko- og vesentlighetsvurderinger (forskrift om kontrollutvalg § 10 og 13 andre ledd).

Det er en fordel å involvere sentrale aktører i arbeidet med de overordnede analysene. Involvering av rådmannen i arbeidet med analysen gjør at rådmannen er kjent med hvordan kontrollutvalget arbeider for å velge ut relevante kontroller. Dette kan blant annet gjøre det lettere for utvalget å få forståelse for arbeidet sitt i administrasjonen.

Involvering av kommunestyret fører til at også kommunestyret blir kjent med hvordan kontrollutvalget vurderer den kommunale forvaltningen. Kontrollutvalget bør derfor vurdere å intervju kommunestyrrerrepresentanter og presentere de overordnede analysene for de folkevalgte når planene for kontrollutvalget skal behandles i kommunestyret.

Bruk av overordnet risiko- og vesentlighetsanalyser

Planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll

Overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse danner grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon og plan for selskapskontroll. Det er kontrollutvalget som utarbeider planene og legger de frem for kommunestyret, som skal vedta planene. I planene skal det fremgå hvilke prosjekter kontrollutvalget ønsker å gjennomføre, gjerne med en beskrivelse av hva som vil være i fokus ved gjennomføring av det enkelte prosjekt. Det bør også fremgå enten av planen eller av vedtaket i kommunestyret om kontrollutvalget har mandat til å endre planen underveis i perioden. De aller fleste kontrollutvalg har fått et slikt mandat av kommunestyret.

I arbeidet med å utarbeide planene bør kontrollutvalget også gjøre seg kjent med Fylkesmannens og andre tilsynsorganers tilsynsplaner. Kontrollutvalgene bør vurdere om det kan være aktuelt å ha koordineringsmøte med Fylkesmannen. Det kan være hensiktsmessig å prøve å unngå at kontrollutvalget

“Kontrollutvalget bør være mer objektiv ved valg av prosjekter og ikke velge områder med bakgrunn i enkeltpersoners opplevelser av tjenestene”

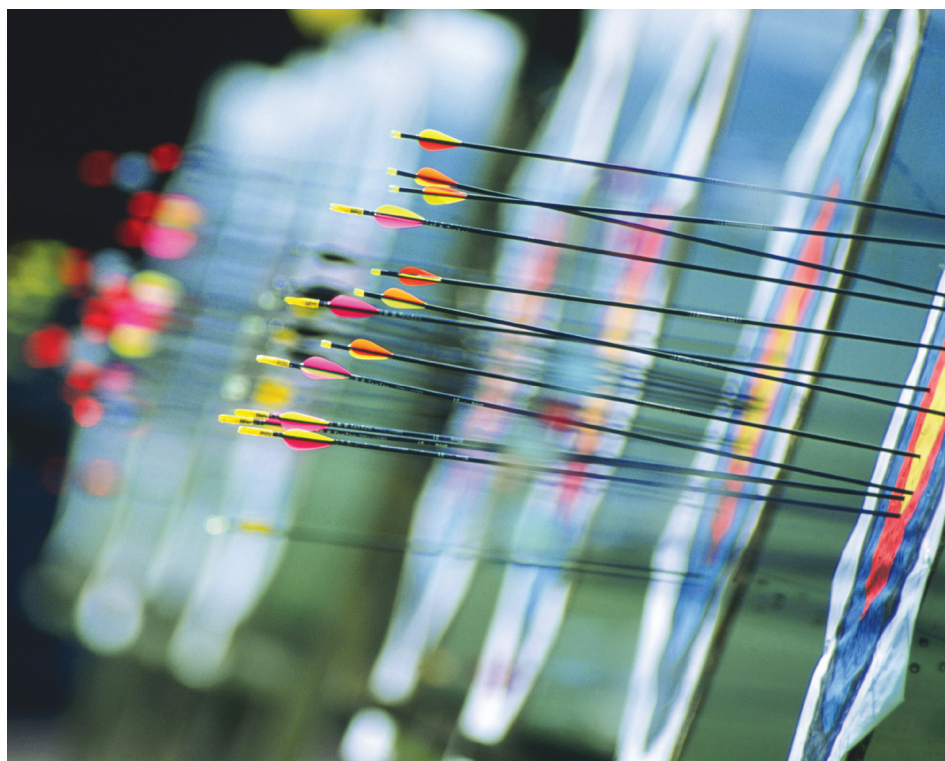
Rådmann i Nordland

og Fylkesmannen gjennomfører kontroller på samme område på samme tid.

Andre kontroller

Overordnede risiko- og vesentlighetsanalyser vil ofte avdekke flere vesentlige risikoområder enn de som blir prioritert i planene for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollutvalget kan derfor også bruke de overordnede analysene til å iverksette andre kontroller av forvaltningen (se også kap. 4), for eksempel:

- Orienteringer fra rådmannen
- Virksomhetsbesøk
- Kontrollhøringer

Kravet om å utarbeide planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll, samt å gjennomføre en overordnet analyse av kommunens virksomhet og eierskap går fram av forskrift om kontrollutvalg § 10 (for forvaltningsrevisjon) og § 13 andre ledd (for selskapskontroll).

OVERORDNET ANALYSE OG PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON I NORDLAND

Om lag en tredjedel av kontrollutvalgene i Nordland har ikke gjennomført en overordnet analyse (30 prosent av kontrollutvalgene svarer nei, og ytterligere fem prosent er usikre). Det er langt færre i Nordland som gjennomfører overordnet analyse enn det er i landet for øvrig der om lag 18 prosent av kontrollutvalgsledere svarer at de ikke har gjennomført eller kjenner til overordnet analyse). I intervju fremkommer det at det oppleves som utfordrende å utarbeide risikoanalyser som kan gi et godt nok grunnlag for valg av prosjekter.

Vel en drøy tredjedel (36 prosent) av rådmennene i Nordland er kjent med kontrollutvalgets overordnede analyse. Dette er lavere enn landet for øvrig, der 78 prosent av rådmenn er kjent med analysen.

I Nordland synes det også mindre vanlig (rundt seks prosent av kommunene) å involvere rådmannen i arbeidet med overordnet analyse enn i landet for øvrig. På landsbasis er det 28 prosent av rådmennene som i stor grad ble involvert i arbeidet. En sterkere involvering av administrasjonen vil kunne ha positiv innvirkning på læring og forbedring i forvaltningen (jf. den nasjonale evalueringen av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat).

SPØRSMÅL OG SVAR

1. Er det nødvendig å gjennomføre overordnet analyse dersom utvalget kun har budsjett til å gjennomføre noen få forvaltningsrevisjoner og/eller selskapskontroller i perioden?

I følge regelverket skal kontrollutvalget gjennomføre en overordnet analyse, og det skal utarbeides en plan for forvaltningsrevisjon og en plan for selskapskontroll. Kontrollutvalget må selv bestemme omfanget og ressursbruken knyttet til disse analysene basert på tilgjengelige budsjettmidler. Det kan være gode grunner til å prioritere disse prosessene uavhengig av om en skal gjennomføre få eller mange prosjekter. Overordnede risiko- og vesentlighetsanalyser kan gi kontrollutvalget god kjennskap til kommunens utfordringer, og være et godt utgangspunkt for å gjennomføre andre kontroller som kan være mindre ressurskrevende enn forvaltningsrevisjon eller selskapskontroll. En god overordnet analyse kan i seg selv også være en kontroll som kan legges frem for kommunestyret for å gjøre de folkevalgte godt kjent med den kommunale forvaltningen, og ikke minst kontrollutvalgets arbeid.

2. Dersom kontrollutvalget ønsker å rullere planarbeidet i løpet av planperioden, hvordan kan dette gjøres?

Rulling av overordnet analyse og planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll trenger ikke være like omfattende som de overordnede analysene som gjennomføres i starten av valgperioden. Det kan være tilstrekkelig å ha en dialog med sentrale aktører som ordfører og rådmann om det har skjedd vesentlige endringer i planperioden som har innvirkning på vurderingene som ble gjort i den første analysen. For eksempel kan gjennomførte omorganiseringer, tilsynsrapporter, og eventuelt nye krav i regelverket være faktorer som kan påvirke kontrollutvalgets vurdering av hva som er de mest aktuelle risikoområdene og hvilke prosjekter som derfor bør prioriteres. I tillegg er kontrollutvalgets egne erfaringer fra gjennomførte prosjekter en viktig kilde.

3. Kan kontrollutvalget avvike fra plan for forvaltningsrevisjon og plan for selskapskontroll i perioden?

Forslag til plan for forvaltningsrevisjon og plan for selskapskontroll vedtas av kommunestyret, og kontrollutvalget må ha fått mandat av kommunestyret til å gjøre nødvendige endringer underveis i perioden. Hvis ikke må eventuelle endringer legges frem for kommunestyret.

Del III

Kontrollutvalgets partnere

6

Kommunestyret Hvordan utøve rollen som kommunestyrets kontrollorgan?

Kommunestyrets føringer for kontrollarbeidet

Kommunestyret har det overordnede kontrollansvaret i kommunen, og kontrollutvalget er valgt til å føre et løpende tilsyn av forvaltningen på kommunestyrets vegne.

Kommunestyret har et ansvar for å gi kontrollutvalget tilstrekkelige rammebetingelser for at utvalget skal kunne ivareta sine kontrolloppgaver.

Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll og tilsyn som skal fremlegges for kommunestyret.

Planarbeid

Kontrollutvalget utarbeider plan for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll, men planene må legges frem for kommunestyret for behandling (se kap. 5).

Kommunestyret kan også be kontrollutvalget om å gjennomføre konkrete tilsyns- og kontrolloppgaver i løpet av en planperiode. For eksempel hender det at kommunestyret ønsker at det gjennomføres en forvaltningsrevisjon av et gitt saksområde.

“Arbeidet i utvalget fungerer bra, men uten budsjett er det umulig å få gjort jobben vi er satt til”

Kontrollutvalgsmedlem i Nordland

Valg av medlemmer

Det er kommunestyret som velger medlemmer til kontrollutvalget, og minst ett av medlemmene skal også sitte i kommunestyret. Det er viktig at kommunestyret velger medlemmer til kontrollutvalget som er motivert for oppgaven og som har kommunestyrets tillit. Kommunestyret bør også vurdere hvilken erfaring og kompetanse det er nødvendig å ha i kontrollutvalget.

Tilstrekkelig budsjett

Kommunestyret skal bevilge et tilstrekkelig budsjett for kontroll og tilsyn, slik at kontrollutvalget kan ivareta sitt kontrollansvar. Dette innebærer at kontrollutvalget må ha et budsjett som dekker krav til lovpålagte revisjonsoppgaver, sekretariats-tjenester, møtekostnader, opplæring og andre nødvendige kostnader.

KONTROLLUTVALGENES BUDSJETT I NORDLAND

Det er rundt ni prosent av kontrollutvalgsmedlemmene i Nordland som mener at budsjettet i liten eller svært liten grad er tilstrekkelig.

Andelen som oppgir at budsjettet er tilstrekkelig, er betydelig lavere i Nordland enn på landsbasis. I Nordland mener 46 prosent av kontrollutvalgsmedlemmene at budsjettet er tilstrekkelig til å ivareta sitt kontrollansvar. Til sammenligning mener 81 prosent av kontrollutvalgsledere på landsbasis at de har tilstrekkelig budsjett.

Kommunestyret og fylkestinget har det øverste tilsyn med den kommunale og fylkeskommunale forvaltning (...) (kommuneloven § 76).

Hvordan gjøre kontrollutvalgets arbeid kjent for kommunestyret?

Opplæring av folkevalgte

For at kommunestyremedlemmer skal ha god kunnskap om kommunestyrets rolle knyttet til kontroll og tilsyn, er det avgjørende at alle folkevalgte får opplæring i kontrollutvalgets oppgaver.

Det bør vies plass til kontrollutvalget og dets arbeid i kommunens folkevalgtopplæring ved starten av valgperioden. Kontrollutvalget kan også inviteres til å delta i folkevalgtopplæringen for å bli bedre kjent med kommunestyrets rolle.

Kontrollutvalgene kan også presentere utvalget for kommunestyret i forbindelse med at arbeidet med plan for forvaltningsrevisjon og plan for selskapskontroll legges frem for kommunestyret.

I tillegg til planer og rapporter, er kontrollutvalgets årsmelding et viktig dokument som kan gi kommunestyret et godt innblikk i hvilke aktiviteter kontrollutvalget har gjennomført. En årsmelding kan blant annet inneholde presentasjon av utvalget og hvilke møter og aktiviteter som er gjennomført, samt en oppsummering av hvilke saker utvalget har behandlet. I årsmeldingen kan også kontrollutvalget gi en oppsummering av hvordan sakene fra kontrollutvalget har blitt fulgt opp av administrasjonen (se også kap. 8).

Leder og nestleder har møte- og talerett i kommunestyret når saker fra kontrollutvalget behandles. Det er viktig både for kommunestyret og kontrollutvalget å bruke denne muligheten. For eksempel kan kontrollutvalget gi en muntlig presentasjon av årsmelding, rapporter, analyser og planer som fremlegges for behandling i kommunestyret. Dette kan synliggjøre kontrollutvalgets arbeid, og hvilke vurderinger kontrollutvalget har gjort, for kommunestyret. En slik presentasjon kan også hjelpe kommunestyret i behandlingen av rapportene fra kontrollutvalget. Dersom ikke kontrollutvalgsleder selv ønsker å presentere rapporter for kommunestyret, kan også revisor bistå med dette.

Ordførers møterett i kontrollutvalget

Ordfører har møte- og talerett i kontrollutvalget. Det kan være hensiktsmessig at kontrollutvalg og ordfører tidlig i valgperioden avklarer behov for ordførers deltakelse i kontrollutvalgsmøtene. Det kan være at kontrollutvalget ønsker ordførers tilstedeværelse ved behandling av bestemte saker, og det er viktig at dette kommuniseres til ordfører.

“Jeg skulle ønske kontrollutvalget var mer kjent blant kommunestyremedlemmene og mer synlige i kommunestyret”

Ordfører i Nordlandskommune

Rapportering til kommunestyret

Kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret. Det innebærer at kontrollutvalget videresender gjennomførte forvaltningsrevisjonsrapporter og rapporter fra gjennomførte selskapskontroller med en innstilling til kommunestyret.

EN ORDFØRERS BETRAKTNING

En av ordførerne i Nordland gir uttrykk for at de folkevalgte vet svært lite om kontrollutvalget og utvalgets oppgaver. Han mener at kontrollutvalget burde være mer synlig og vise tydeligere hvordan utvalget løser kontrolloppdraget sitt.

Ordføreren opplever at kommunestyret i liten grad får informasjon om hva kontrollutvalget gjør og hvilke vurderinger utvalget har gjort av de saksområder som er kontrollert. Det hadde vært ønskelig at kontrollutvalget i større grad hadde gjort vurderingene kjent i kommunestyret, både knyttet til kritikkverdige forhold og til forhold som kontrollutvalget mener fungerer godt.

INVOLVERING AV KOMMUNESTYRET I NORDLAND

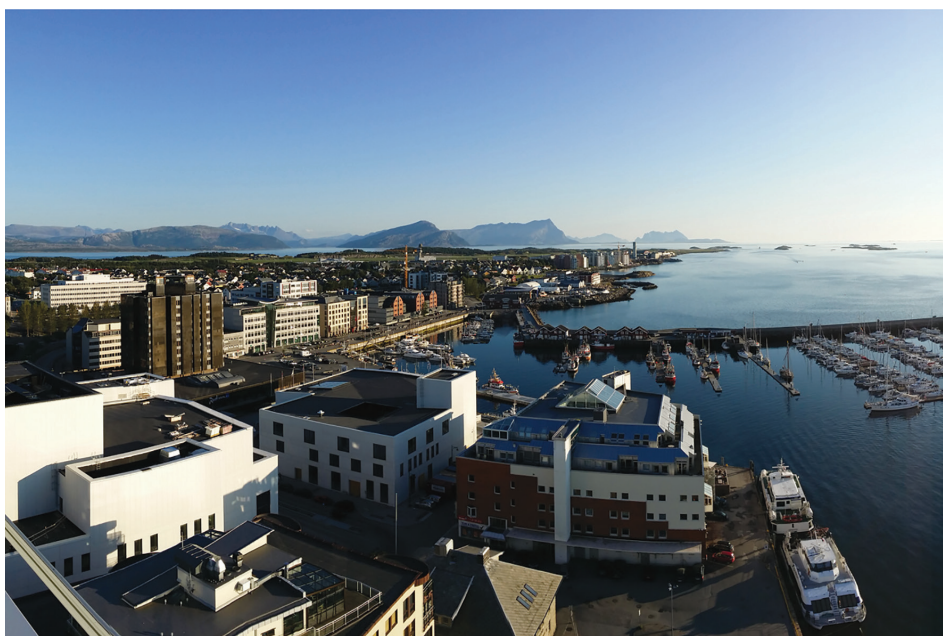
59 prosent av kontrollutvalgene i Nordland har presentert arbeid fra utvalget for kommunestyret.

I underkant av en tredjedel (30 prosent) av kontrollutvalgsmedlemmene i Nordland opplever at kommunestyret viser liten grad av interesse for kontrollutvalgsarbeidet. Det er også flere kontrollutvalgsmedlemmer (18 prosent) som opplever at kommunestyret ikke behandler kontrollutvalgets saker på en god måte.

ORDFØRERS DELTAGELSE I UTVALGENE I NORDLAND

Ingen kontrollutvalg i Nordland oppgir at deres ordfører alltid deltar på møtene. 16 prosent av kontrollutvalgene svarer at ordfører deltar ofte.

§ Kommunestyrets overordnede tilsynsansvar går frem av kommuneloven § 76. Forholdet mellom kommunestyret og kontrollutvalget er også regulert av forskrift om kontrollutvalg. Blant annet går det frem av § 4, andre ledd, at utvalget ikke kan overprøve politiske prioriteringer. Kommunestyrets rolle i forbindelse med planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll går fram av hhv. § 10, første ledd og § 13, andre ledd.

Kravet om at kontrollutvalget skal rapportere resultatene av sitt arbeid til kommunestyret går frem av kommuneloven § 77 nr. 6. Reglene om hva som skal rapporteres til kontrollutvalget går nærmere fram av forskrift om kontrollutvalg. Av § 7 går det frem at utvalget skal avgi uttalelse om årsregnskapet før det vedtas av kommunestyret. Regler om rapportering og oppfølging av gjennomførte forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller går fram av §§ 11 og 12 (for forvaltningsrevisjon) og § 15, andre ledd (for selskapskontroll). I følge forskrift om kontrollutvalg § 18 første ledd skal kontrollutvalget selv fremme forslag til eget budsjett.

Kommunestyrets ansvar for å sørge for sekretariatsbistand går frem av kommuneloven § 77 nr. 9 og forskrift om kontrollutvalg § 20 første ledd.

SPØRSMÅL OG SVAR

1. Kan enkeltmedlemmer i kommunestyret kreve at kontrollutvalget behandler en sak?

Flertallet i kommunestyret kan pålegge kontrollutvalget å behandle en sak, men utvalget er ikke forpliktet til å realitetsbehandle forslag fra enkeltmedlemmer eller grupperinger i kommunestyret.

2. Kan formannskapet endre på kontrollutvalgets budsjettforslag før det legges fram for kommunestyret?

Det er bare kommunestyret som kan endre budsjettforslaget fra kontrollutvalget. Formannskapet kan foreslå et annet beløp enn det som ligger i kontrollutvalgets forslag, men kontrollutvalgets opprinnelige budsjettforslag skal legges frem for kommunestyret.

3. Kan andre politiske utvalg behandle kontrollutvalgssaker før de kommer til kommunestyret?

Kontrollutvalget fremmer saker direkte til kommunestyret, men dette er ikke til hinder for at andre utvalg behandler saker fra kontrollutvalget før de behandles i kommunestyret. Kontrollutvalgets saksfremlegg og innstilling skal likevel gå uendret til kommunestyret, og verken rådmannen eller andre politiske utvalg har anledning til å avgi innstilling i saker der kontrollutvalget har innstillingsrett. Dette gjelder bl.a. planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll, forvaltningsrevisjons- og selskapskontrollrapporter og saker som gjelder valg av revisjonsordning.

7 Revisjonen

Hvordan kan kontrollutvalget ivareta påseansvaret?

Revisor

En vesentlig del av kontrollutvalgets arbeid krever samhandling med revisjonen og er knyttet til behandling av regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, og eventuell selskapskontroll.

Revisjonsoppdraget kan løses gjennom egenregi (egen revisor eller revisjonsordning i samarbeid med andre kommuner) eller gjennom kjøp av revisjonstjenester fra private selskap. Kommunen kan også velge en revisor til å revidere kommunens årsregnskap, mens en annen revisor kan få ansvaret for forvaltningsrevisjonene. Det er kontrollutvalget som innstiller til valg av revisjonsordning, mens det er kommunestyret som vedtar hvilken ordning kommunen skal ha.

går ikke gjennom alle tall og bilag knyttet til regnskapet, men ser på utvalgte poster, basert på en vurdering av risiko for vesentlige feil i regnskapet. Revisjonen skal gjennomføres i samsvar med vedtatte lovkrav og internasjonale revisjonsstandarder.

Revisor vil som regel starte med å gjennomføre en overordnet risikoanalyse som danner grunnlaget for en revisjonsplan. På høsten starter vanligvis interimrevisjonen (løpende revisjon), hvor systemer, kontroller og rutiner innen utvalgte områder i kommunen gjennomgås. Fokuset i denne fasen er internkontrollen på økonomiområdet.

Etter at kommunen har avlagt årsregnskapet, går revisor gjennom dette, og konkluderer i en revisjonsberetning om det avlagte regnskapet er uten vesentlige feil eller mangler. Når kontrollutvalget har blitt forelagt revisjonsberetningen fra revisor, skal utvalget avgi uttalelse om årsregnskapet.

Årsregnskapet legges, sammen med revisjonsberetning og kontrollutvalgets uttalelse, frem for behandling i kommunestyret.

I tillegg til revisjon av kommunens årsregnskap omfatter også regnskapsrevisjonen ulike attestasjoner av prosjektregnskap og lignende som krever revisorgodkjenning. Revisor attesterer også kompensasjonsoppgaver for merverdiavgift.

Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjoner er undersøkelser som har som mål å vurdere om kommunen etterlever regelverk, når fastsatte mål og/eller om ressursene forvaltes effektivt. Prioriteringen av hvilke prosjekter som gjennomføres skal ta utgangspunkt i plan for forvaltningsrevisjon (se kap. 5).

Forvaltningsrevisjon kan omfatte alle sider av

“Revisor må legge frem sine rapporter på en god og pedagogisk måte”

Kontrollutvalgsmedlem i Nordland

Regnskapsrevisjon

Regnskapsrevisor reviderer kommunens årsregnskap, samt årsregnskapet i eventuelle kommunale foretak.

Revisor skal vurdere om årsregnskapet til kommunen i det alt vesentlige er avlagt i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk. Med vesentlig menes her at årsregnskapet ikke inneholder feilinformasjon som kan forventes å påvirke (de økonomiske) beslutningene til brukerne av årsregnskapet.

Revisjonshandlingene som gjennomføres kan blant annet omfatte kontroll av bilag, kontroll av IT-systemer, kontroll av avstemminger m.m. Revisor

Kontrollutvalget skal påse at kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte. Kontrollutvalget skal videre påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, og at det blir gjennomført systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon) (kommuneloven § 77 nr. 4).

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens eller fylkeskommunens interesser i selskaper m.m. (kommuneloven § 77 nr. 5).

kommunens virksomhet og tjenester. Felles for prosjektene er at de skal gjennomføres i henhold til standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001), som setter en rekke krav til prosjektgjennomføringen.

Fra bestilling til ferdig rapport

Et forvaltningsrevisjonsprosjekt starter vanligvis med en bestilling av prosjektplan fra kontrollutvalget. Revisor skal deretter utarbeide en prosjektplan som legges fram for kontrollutvalget. Der bør det fremgå hvilke problemstillinger som revisor skal svare på, og hvordan arbeidet skal gjennomføres. Det bør også fremgå hvor mye ressurser som vil gå med til revisjonen og når kontrollutvalget kan forvente å få levert rapporten.

Når kontrollutvalget har godkjent prosjektplanen, starter revisor prosjektet og går i gang med å samle inn data. Dette kan skje gjennom dokumentinnsamling, intervjuer, stikkprøver, spørreundersøkelser eller gjennomgang av regnskapsdata.

Et sentralt krav er at revisor etablerer revisjonskriterier for hvert enkelt prosjekt. Dette er objektive kriterier som innsamlede data kan vurderes opp mot. Ofte er disse kriteriene basert på lov- og forskrifter, men det kan også være basert på fastsatte mål og vedtak, kostnadseffektivitet, teori og lignende.

Revisor utarbeider en rapport som legges fram for administrasjonen for uttalelse (høring), og sender så rapporten til kontrollutvalget med høringsuttalelse fra administrasjonen vedlagt. Kontrollutvalget behandler deretter rapporten.

I de fleste tilfeller vil kontrollutvalget legge fram rapporten som en egen sak for kommunestyret. Det er da vanlig at kontrollutvalget gir en innstilling til kommunestyret om hvilket vedtak som bør fattes som følge av rapportens konklusjoner og anbefalinger.

Kontrollutvalget skal påse at administrasjonen følger opp de vedtak som kommunestyret fatter ved behandling av revisjonens rapporter (se kap 8).

Selskapskontroll

Selskapskontroll er kontroll av kommunens eierskap i aksjeselskaper, interkommunale selskaper eller andre selvstendige rettssubjekter som kommunen har eierskap i.

FORVALTNINGSREVISJON OG SELSKAPS- KONTROLL I NORDLAND

Ikke alle kontrollutvalgene i Nordland følger lovkravet om årlig forvaltningsrevisjon. 19 prosent av kontrollutvalgene gjennomfører ikke årlig forvaltningsrevisjon, mens ytterligere tre prosent av kontrollutvalgene er usikre på om de har gjennomført årlig forvaltningsrevisjon. Vi kan følgelig anslå at rundt en femtedel av kommunene ikke gjennomfører pålagt forvaltningsrevisjon årlig. Dette er om lag som for landsgjennomsnittet.

Rundt 16 prosent av kontrollutvalgene oppgir at det bestilles selskapskontroll hvert år.

To hovedformer for selskapskontroll

De to hovedformene for selskapskontroll er eierskapskontroll, hvor man undersøker kommunens eierstyring av selskap (eierskapsforvaltning), og forvaltningsrevisjon i selskap hvor man gjør systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse og/eller måloppnåelse i selskap.

En rekke av de selskapskontrollene som gjennomføres, kombinerer elementer fra både eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon, hvor man både ser på eierstyring og på sider ved driften i selskapene.

Dersom man ønsker at prosjektet skal omfatte forvaltningsrevisjon i selskapet, kan oppdraget kun utføres av en revisor. Dersom selskapskontrollen kun dreier seg om å se på kommunens eierskapsforvaltning kan også andre utføre kontrollen, som for eksempel sekretariatet.

Det kan gjennomføres selskapskontroller i alle typer selskap. Det er imidlertid kun enkelte typer eierskap hvor kontrollutvalget er gitt en særlig innsynsrett.

Dette gjelder:

- Interkommunale selskap
- Heleide kommunale aksjeselskap kommunen eier alene eller sammen med andre kommuner
- Heleide datterselskap av slike selskap

I andre selskap er kontrollutvalget avhengig av at informasjonen er offentlig tilgjengelig eller at man inngår avtale med øvrige eiere om innsyn i selskapet.

På samme måte som i forvaltningsrevisjonsprosjekter har kontrollutvalget en viktig rolle i å prioritere, bestille, følge opp og saksbehandle selskapskontrollprosjekter.

Utførelse av påseansvaret

Mange av oppgavene som kontrollutvalget har ansvar for, utføres av kommunens revisor. Kontrollutvalget må følge opp at kommunen får levert revisjonstjenestene i henhold til avtale og i henhold til det kommunen betaler for revisjonstjenestene. Kontrollutvalget skal også påse at revisor oppfyller krav til uavhengighet og nødvendige kvalifikasjoner, og at revisjonsarbeidet blir gjennomført på en betryggende måte. På enkelte områder vil oppfølgingen av revisor variere avhengig av hvilken revisjonsordning man har valgt, og hvordan avtalen om revisjon er utformet. Hovedtrekkene ved oppfølgingen er imidlertid lik.

Kompetanse og uavhengighet

Kontrollutvalget skal påse at revisor har nødvendige kvalifikasjoner, og at revisor har et tilfredsstillende system for kvalitetssikring og internkontroll.

Utvalget må også forsikre seg om at revisor oppfyller krav til uavhengighet.

Oppdragsansvarlig revisor skal årlig avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet. Kontrollutvalgets gjennomgang av denne erklæringen er en del av påseansvaret.

Oppfølging av regnskapsrevisjonsarbeidet

Revisor bør gi en skriftlig oppsummering av revisjonsarbeidet for hvert revisjonsår (revisjonsrapport). I denne rapporten kan resultatene av regnskapsrevisjonen legges frem mer i detalj for utvalget, med fokus på kommunens internkontrollrutiner og andre forhold som er viktig for revisor å påpeke. I mange tilfeller vil dette omhandle behov for forbedring av rutiner.

Når det gjelder påseansvaret for regnskapsrevisjonen vil det være naturlig at kontrollutvalget ber revisor orientere om revisjonsstrategi, revisjonsplan og underliggende risikovurderinger. Videre bør kontrollutvalget kalle inn revisor og få orientering om revisjonsarbeidet på avtalte tidspunkt gjennom året, for å forsikre seg om at revisjonen går etter planen.

Regnskapsrevisor har et selvstendig ansvar for å orientere kontrollutvalget om vesentlige forhold knyttet til sitt oppdrag. Dette skal skje gjennom "nummererte brev", som nummereres fortløpende og sendes kontrollutvalget med kopi til rådmannen. Kontrollutvalget bør behandle forholdene som omtales i nummererte brev grundig.

Regnskapet, med revisors beretning, legges frem for kontrollutvalget som skal gi en uttalelse til regnskapet før det sendes til kommunestyret for behandling. Det er kontrollutvalget som bestemmer hva uttalelsen skal inneholde.

Oppfølging av arbeidet med forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller

I forbindelse med forvaltningsrevisjoner og selskaps-

kontroller skal kontrollutvalget prioritere hvilke prosjekter som skal gjennomføres, bestille og godkjenne prosjektplaner, samt følge opp og saksbehandle prosjektene.

Kontrollutvalget må ved bestilling av prosjektene bruke tid for å sikre at problemstillinger, omfang og frister er i samsvar med kontrollutvalgets føringer. Revisor skal utarbeide en prosjektplan hvor dette fremgår, og denne vil normalt danne utgangspunktet for drøfting i utvalgsmøte om innhold og formål for det aktuelle prosjektet.

Kontrollutvalget bør også be revisjonen om statusrapporter underveis for å sikre at gjennomføringen av prosjektet forløper som planlagt. Ved behandling av rapporten er det viktig at kontrollutvalget ved hjelp av sekretæren vurderer om rapporten er i samsvar med kontrollutvalgets bestilling og at den er gjennomført i samsvar med krav til forvaltningsrevisjon (RSK 001).

I kommuner hvor revisor utarbeider prosjektplaner med budsjettert timetall, og hvor revisor fakturerer kommunen etter medgått tid, vil kontrollutvalget ha en mulighet til å følge med på at ressursbruk er innenfor de avtalte rammene.

EKSEMPEL PÅ FORVALTNINGSREVISJONER

Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) har sammen med KS og Kommunal- og moderniseringsdepartementet laget en enkel søkbar database for forvaltningsrevisjonsrapporter for hele landet. Dette forvaltningsrevisjonsregisteret kan være en nyttig ressursbank for å se hvilke prosjekter som gjennomføres i andre kommuner, og hvilke problemstillinger som belyses. Rundt en tredjedel av gjennomførte forvaltningsrevisjoner blir lagt ut i dette registeret, som er tilgjengelig på www.nkrf.no. Dersom man ønsker å bidra til å holde registeret oppdatert, kan kontrollutvalget be sekretariatet sørge for at rapporter fra deres kommune blir sendt inn til registeret.

Bestemmelsene om revisjon og revisors uavhengighet er regulert av kommuneloven §§ 78 og 79, samt forskrift om revisjon.

SPØRSMÅL OG SVAR

1. Hvilke utdanningskrav stilles til oppdragsansvarlig revisor?

Oppdragsansvarlig for revisjon av årsregnskapet skal ha bestått eksamen til bachelor i revisjon eller høyere revisoreksamen (master i revisjon), og i tillegg ha tre års praksis fra regnskapsrevisjon. Oppdragsansvarlig for forvaltningsrevisjon skal ha tre års høyere utdanning. Det stilles ikke konkrete krav til praksis, men kontrollutvalget må påse at de som gjennomfører forvaltningsrevisjonen har kompetanse til å utføre prosjektet på en tilfredsstillende måte.

2. Hvilke typer saker orienterer revisor om gjennom nummererte brev?

Regnskapsrevisor har plikt til å melde fra om visse typer forhold (dersom disse oppfattes som vesentlige), bl.a. feil og mangler ved internkontrollen, misligheter, feil som kan medføre feilinformasjon i regnskapet og manglende redegjørelse for vesentlige avvik mellom regnskap og budsjett. Utover dette står revisor fritt til å melde fra om andre vesentlige forhold i nummererte brev.

3. Hvilket ansvar har revisor når det gjelder å avdekke misligheter?

Revisor skal vurdere risiko for misligheter i kommunen, og skal vurdere hvorvidt kommunens internkontroll omfatter tiltak for å hindre og avdekke misligheter. Ved mistanke om at det har forekommet misligheter, skal revisor undersøke forholdet nærmere. Dersom det er konstatert at det har forekommet misligheter, skal revisor sende innberetning om dette til kontrollutvalg og rådmann.

4. Kan kontrollutvalget gjennomføre selskapskontroll i stiftelser?

En stiftelse er selveiende, og kommunen har derfor ingen formell innsynsrett. En selskapskontroll av en stiftelse er derfor avhengig av at stiftelsen gir sitt samtykke til en slik kontroll.

8

Administrasjonen Hvordan samhandle med den som blir revidert?

Et felles ansvar for egenkontrollen

Kontrollutvalget og rådmannen er partnere – ikke motparter – i kommunens egenkontrollarbeid. Både kontrollutvalget og rådmannen har ansvar for den kommunale egenkontrollen, og begge må sørge for et godt samarbeid. Gjennom et godt samarbeid kan kontrollutvalgets arbeid medvirke ikke bare til økt kontroll, men også til læring og forbedring i forvaltningen.

Ved oppstarten av en ny valgperiode vil det være nyttig å invitere rådmannen til kontrollutvalget. Det vil der være naturlig å ha en dialog omkring hvilke forventninger partene har til hverandre, og hvordan det er ønskelig å samhandle. Dette kan dreie seg om når kontrollutvalget ønsker at rådmannen skal delta i møtene, hvor lange frister rådmannen trenger for å respondere på saker, hvordan kontrollutvalget best kan gå frem for å få ønsket informasjon og dokumentasjon fra administrasjonen og lignende. Det er viktig at også revisor involveres i denne dialogen.

“Å være tydelig på roller er viktig – at alle parter er klar over rollene er viktig for et godt samarbeid”

Rådmann i Nordland

En viktig forutsetning for godt samarbeid er å ha en gjensidig forståelse og respekt for hverandres roller.

Involvering av administrasjonen i kontrollutvalgets arbeid

Godt samarbeid mellom administrasjon og kontrollutvalg vil føre til at kontrollutvalget får lettere tilgang til nødvendig informasjon, og at administrasjonen bedre kan følge opp kontrollutvalgets merknader.

Avtale om hvordan kontrollutvalget og administrasjonen skal samhandle

For at kontrollutvalget skal kunne utføre sine oppgaver i den kommunale egenkontrollen er utvalget avhengig av at rådmannen bidrar med nødvendig informasjon. Dette innebærer både å bidra med orienteringer, og å stille dokumentasjon og personell til rådighet i forbindelse med gjennomføring av forvaltningsrevisjoner og andre kontroller.

Orientering fra rådmannen

En fordel med tettere samhandling med rådmannen er at det kan bidra til oppklaringer som gjør det mindre nødvendig å iverksette omfattende kontroller. Dialog med kontrollutvalget kan også gi administrasjonen viktige innspill som bidrar til å styrke rådmannens egen internkontroll. Det er derfor nyttig å be rådmannen orientere kontrollutvalget om saker som utvalget ønsker å få belyst.

SAMHANDLING MELLOM KONTROLLUTVALG OG ADMINISTRASJON I NORDLAND

Flere rådmenn i Nordland mener at et suksesskriterium for en god relasjon med kontrollutvalget er dialog og rolleforståelse.

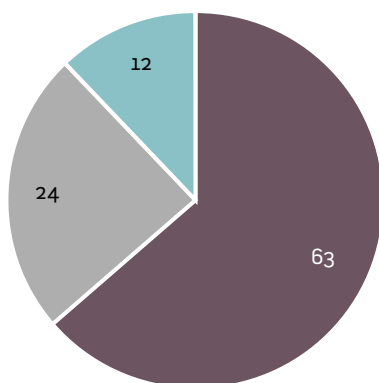
Rundt halvparten av rådmennene opplyser at de sjelden eller aldri deltar på møter i kontrollutvalget. Dette kan tyde på at det er et potensiale for flere kontrollutvalg å benytte seg av orienteringer fra rådmannen i kontrollutvalgsarbeidet.

Kontrollutvalget skal påse at kommunestyrets eller fylkestingets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon følges opp.

Kontrollutvalget skal gi rapport til kommunestyret eller fylkestinget om hvordan kommunestyrets eller fylkestingets merknader til rapport om forvaltningsrevisjon er blitt fulgt opp. Det skal også rapporteres om tidligere saker som etter utvalgets mening ikke er blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte (forskrift om kontrollutvalg § 12).

Kontrollutvalgsmedlemmene i Nordland – vurdering av samarbeidet med kommunens administrasjon

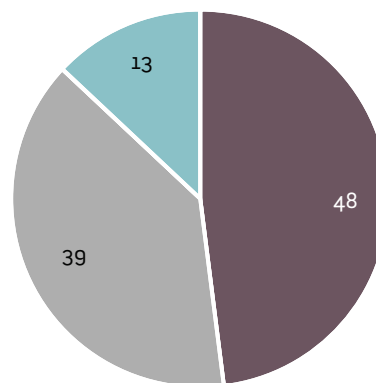
- Svært godt og godt
- Verken godt eller dårlig
- Dårlig eller svært dårlig

Administrasjonens samhandling med revisjonen

I praksis er det revisor som har den løpende samhandlingen med administrasjonen ved gjennomføring av regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon (selskapskontroll). Det følger av dette at administrasjonen og revisor må bli enige om gode rutiner for samhandling. Det er spesielt viktig å bli enig om frister for oversendelse av dokumentasjon m.m.

Samhandlingen ved gjennomføring av regnskapsrevisjon vil primært omfatte rådmann og økonomisjef, og de som arbeider innen kommunens regnskapsfunksjon. Det vil være behov for samhandling både i planleggingsfasen, i interimrevisjonen, i årsoppgjørrevisjonen og i forbindelse med at regnskapsrevisor sender rapport og revisjonsberetning til kommunen.

Rådmenn i Nordland – vurdering av samarbeid med kommunens kontrollutvalg

- Svært godt og godt
- Verken godt eller dårlig
- Dårlig eller svært dårlig

Ved forvaltningsrevisjon vil revisor involvere administrasjonen for å få tilgang til informasjon som revisjonen skal bygge på (dokumenter, intervju, stikkprøver m.m.), og administrasjonen vil også bli bedt om å gi en høringsuttalelse når rapporten er ferdig.

RÅDMENNENES OPPFATNING AV KONTROLLUTVALGETS ARBEID I NORDLAND

I dag er det 39 prosent av rådmennene som svarer at de i svært stor eller stor grad nyttiggjør seg av kontrollutvalgets arbeid.

Så å si alle (97 prosent) rådmennene svarer at de alltid, eller som oftest følger opp merknader og tiltak fra kontrollutvalget innen angitte frister.

Oppfølging av gjennomførte kontroller

Kontrollutvalget skal sørge for at kommunestyrets merknader knyttet til kontrollutvalgets arbeid blir fulgt opp av administrasjonen. Dette innebærer blant annet å påse at administrasjonen iverksetter tiltakene som er vedtatt etter behandling av forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller.

Flere kontrollutvalg gir uttrykk for at det kan være en utfordring at det tar lang tid for administrasjonen å implementere tiltak som kommunestyret har vedtatt på bakgrunn av kontrollutvalgets saker. Kontrollutvalget kan følge opp gjennomføring av vedtak på ulike måter.

En tilnærming for å følge opp administrasjonen kan være at kontrollutvalget i sin årsmelding gir en årlig oppsummering av status på administrasjonens oppfølging av kommunestyrets merknader. Kontrollutvalget kan utarbeide en oversikt over rapporter som revisjonen har levert, og tiltak som er vedtatt av kommunestyret. Videre kan kontrollutvalget be administrasjonen rapportere (helst skriftlig) om status på de ulike tiltakene som er vedtatt. Først når alle tiltakene er gjennomført, vil en avslutte oppfølgingen av en rapport. Denne statusoversikten kan legges ved årsmeldingen til kontrollutvalget når den sendes til kommunestyret, slik at også kommunestyret blir informert om fremdriften på iverksettingen av tiltakene.

Kontrollutvalgets oppfølging av administrasjonen bør også omfatte andre vesentlige forhold som utvalget har blitt kjent med. For eksempel bør kontrollutvalget påse at administrasjonen følger opp forhold som påpekes i nummererte brev fra revisor (for omtale av nummererte brev se kap. 7).

OPPFØLGING AV INTERNKONTROLL

Et kontrollutvalgsmedlem i Nordland trekker frem at utvalget har god erfaring med å følge opp hvordan kommunen arbeider med internkontroll. Ved å be rådmannen jevnlig orientere om arbeidet med internkontroll har utvalget vært en pådriver for å få på plass bedre system og rutiner for internkontroll i administrasjonen.

Eksempel på oppfølging av saker

Saksnummer	Dato	Rapport	Vedtak	Tilbakemelding fra rådmannen på status	Kontrollutvalgets vurdering
34/12	2012	Forvaltningsrevisjon av tilpasset opplæring og spesialundervisning	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sikre tilstrekkelig kompetanse i PPT 2. Sørge for god samhandling mellom skole og PPT 3. Sikre at antall timer om spesialundervisning som blir vedtatt også blir gjennomført 	Rådmannen viser i sitt brev datert 00/00 at tiltak 1 og 2 er gjennomført som en del av omorganiseringen av PP tjenesten. Det har imidlertid ikke blitt iverksatt tiltak for å imøtekomme tiltak 3 vedrørende mangelfull oppfølging av vedtak om spesialundervisning.	Kontrollutvalget vurderer at tiltak 1 og 2 er gjennomført, men at det fortsatt gjenstår arbeid med å følge opp tiltak 3. Kontrollutvalget vil be om ny status på oppfølging.
58/13	2013	Selskapskontroll av Vann og avløp AS	<ol style="list-style-type: none"> 1 2 3 	Rådmannen viser i sitt brev datert 00/00...	Kontrollutvalget vurderer at
146/14	2014	Forvaltningsrevisjon av offentlige anskaffelser	<ol style="list-style-type: none"> 1 2 3 	Rådmannen viser i sitt brev datert 00/00...	Kontrollutvalget vurderer at ...

SPØRSMÅL OG SVAR

1. Hva kan kontrollutvalget gjøre dersom administrasjonen ikke følger opp tiltak som er vedtatt av kommunestyret etter en forvaltningsrevisjon?

Kontrollutvalget har ingen instruksjonsmyndighet overfor administrasjonen, og kan derfor ikke pålegge administrasjonen å gjennomføre tiltakene. Kontrollutvalget kan velge å kalle inn administrasjonen og be om en forklaring på hvorfor tiltakene ikke er fulgt opp. Videre bør kontrollutvalget rapportere til kommunestyret at tiltakene ikke er fulgt opp, og eventuelt gi en innstilling om hvordan kontrollutvalget mener kommunestyret bør håndtere saken videre.

2. Er rådmannen forpliktet til å stille i kontrollutvalget og orientere om saker når kontrollutvalget ber om det?

Kontrollutvalget kan med hjemmel i kommuneloven § 77 nr. 7 kreve at personer "hos kommunen/fylkeskommunen", dvs. ansatte og folkevalgte, skal redegjøre for saker som angår kontrollutvalgets oppgaver i egenskap av kontroll- og tilsynsorgan. Dette betyr at det foreligger en møteplikt for disse i kontrollutvalget når de blir bedt om å møte.

Rådmannens ansvar for internkontroll går frem av kommuneloven § 23 nr. 2.

Rådmannens rett til å avgi et høringssvar i forbindelse med forvaltningsrevisjon fremgår av revisjonsforskriften § 8.

Kontrollutvalgets rett til innhenting av opplysninger uten hinder av taushetsplikt går frem av kommuneloven § 77 nr. 7 og forskrift om kontrollutvalg § 5 første ledd.

9

Avslutning Hvordan lykkes med kontroll- utvalgsarbeidet?

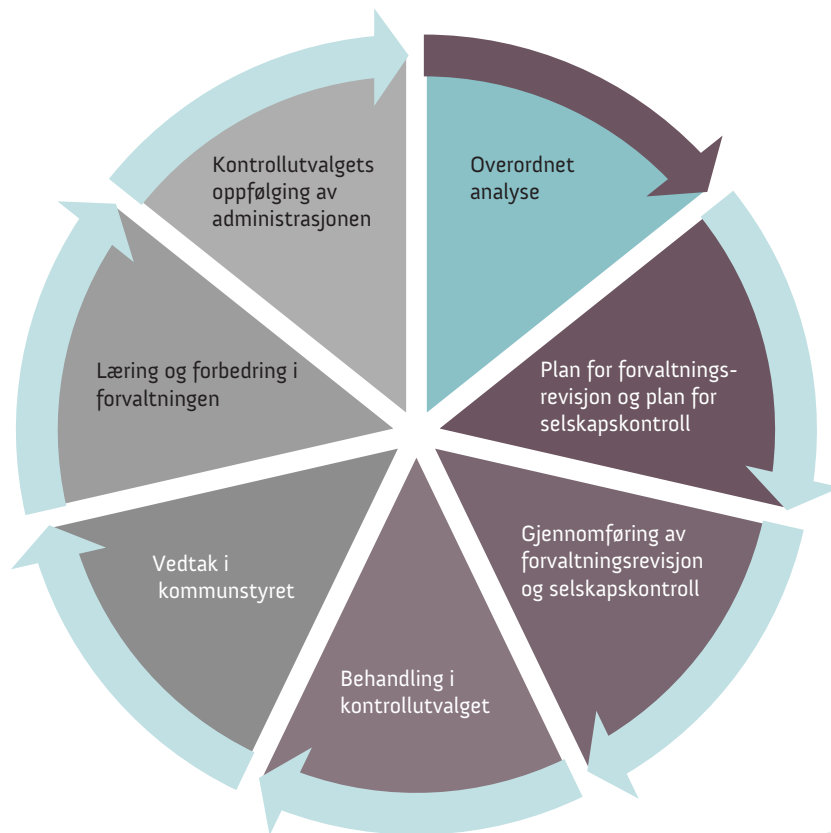
Kontrollutvalgets arbeid er en viktig del av den kommunale egenkontrollen. Gjennom sine kontroller kan kontrollutvalget både forebygge og avdekke kritikkverdige forhold. Men formålet med kontrollarbeidet er ikke kun å "kontrollere", men også å bidra til læring og forbedring i forvaltningen.

Den nasjonale evalueringen av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat viser at de aller fleste kontrollutvalgsledere og en stor del av rådmennene opplever at kontrollutvalgets arbeid fører til læring

og forbedring i forvaltningen. Men for at kontrollutvalget skal ha en slik viktig funksjon er det en rekke forutsetninger som bør være tilstede.

Gode rammebetingelser

Gode rammebetingelser i form av et godt sammensatt og engasjert utvalg med tilstrekkelig budsjett til å gjennomføre nødvendige kontroller, er viktig for godt kontrollarbeid. Kontrollutvalget må også sørge for at medlemmene i utvalget får tilstrekkelig opplæring i utvalgets rolle og oppgaver.

Hvor skal oppmerksomheten rettes?

En annen viktig forutsetning for at kontrollarbeidet skal ha god effekt, er at kontrollutvalget velger de "riktige" og "viktige" kontrollene. Gjennomføring av overordnet analyse skal gi kontrollutvalget god innsikt i sentrale risikoområder i kommuner. Denne analysen skal danne grunnlag for plan for forvaltningsrevisjon og plan for selskapskontroll, og deretter gjennomføring av kontroller. En god overordnet analyse vil også kunne gi innsikt i risikoområder som kontrollutvalget kan følge opp, for eksempel ved å invitere rådmannen til å orientere om saksforhold o.l. knyttet til risikoområdene.

Gjennomføring og oppfølging av prosjekter

Den nasjonale evalueringen viser at kontrollutvalgene i stor grad følger opp de prosjekter som er satt opp i planene, selv om det er begrenset hvor mange prosjekter som blir gjennomført. Den overordnede analysen legger dermed viktige føringer for hvilke kontroller som prioriteres og gjennomføres.

Det er kontrollutvalget som behandler de ferdige rapportene og tar stilling til de anbefalinger som foreslås av revisor. Kontrollutvalget må også utarbeide en innstilling til kommunestyret og dermed ta stilling til hvilke vedtak utvalget mener kommunestyret bør fatte. Kontrollutvalget bør også vurdere om rapporten skal presenteres for kommunestyret for å sikre at bakgrunnen for innstillingen gjøres kjent.

Vedtaket i kommunestyret skal legges til grunn for administrasjonens oppfølging av kontrollutvalgets arbeid. Kontrollutvalget har ansvar for å påse at administrasjonen følger opp kommunestyrets merknader og vedtak. Denne oppgaven bør gjennomføres på en systematisk måte, og det må

meldes tilbake til kommunestyret hvordan vedtakene blir fulgt opp.

Viktige egenskaper ved prosessen

Aktivitetene som er beskrevet over er sentrale for å legge til rette for læring og forbedring. Den nasjonale evalueringen som er gjennomført viser at også egenskaper ved prosessene, samt kvaliteten på gjennomføringen av forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller, har betydning for i hvilken grad rådmennene opplever at forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller bidrar positivt til læring og forbedring. Rådmennene som gir uttrykk for at forvaltningsrevisjoner og selskapskontroller bidrar til læring og forbedring i administrasjonen, gir uttrykk for at de opplever at:

- rapportene har høy kvalitet
- de blir involvert i overordnet analyse
- gjennomførte forvaltningsrevisjoner er relevante
- revisjonen har tilstrekkelig kompetanse
- anbefalte tiltak er konkrete

Dette er viktige innspill som både kontrollutvalg og revisor spesielt bør merke seg i arbeidet med forvaltningsrevisjon og selskapskontroller.

"Administrasjonen er svært lydhør for hva KU sier og mener; det er tross alt kommunestyrets vaktbikkje"

Rådmann i Nordland

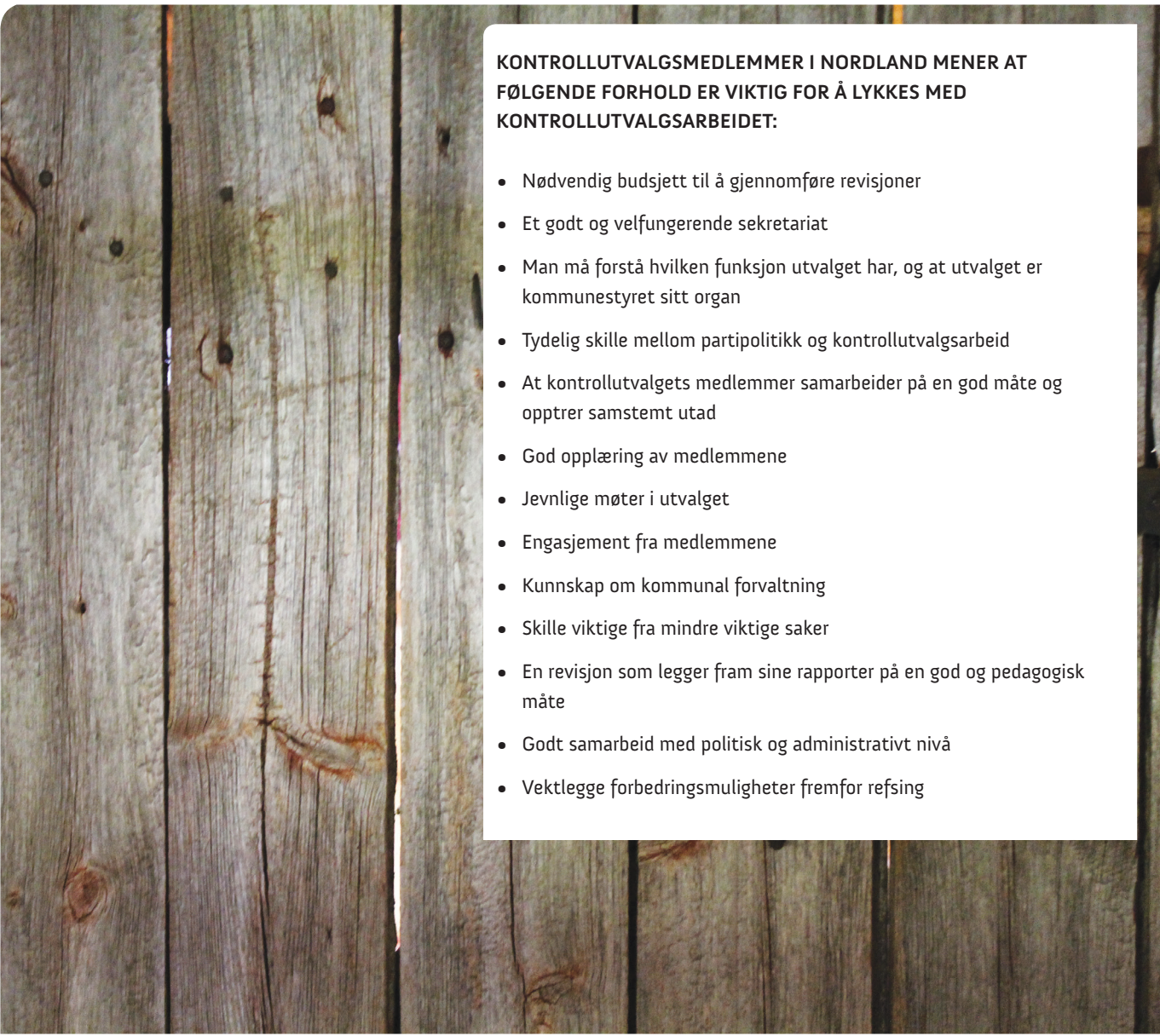
Opplyse kommunestyret

Utover å bidra til læring i forvaltningen, har arbeidet til kontrollutvalget også som formål å opplyse kommunestyret om hvordan forvaltningen utfører oppgavene sine. Dette er en vesentlig del av kontrollutvalgets oppgave og av den folkevalgte kontrollen med forvaltningen. Det er kommunestyret som er kontrollutvalgets oppdragsgiver og som har det overordnede kontroll- og tilsynsansvaret i kommunen. Både resultater fra gjennomførte kontroller, og hvordan forvaltningen følger opp disse kontrollene, må kommuniseres tydelig til kommunestyret.

Kontrollutvalgets arbeid har effekt og en vesentlig innvirkning på forbedringsarbeidet i forvaltningen. Samtidig bidrar arbeidet i utvalget til at det rettes oppmerksomhet mot noen utvalgte risikoområder i kommunen. Det er kontrollutvalgets ansvar at denne oppmerksomhet rettes mot de "riktige" og "viktige" områdene. Med økende kompleksitet i kommunal virksomhet øker også behovet for god kommunal egenkontroll. Denne veilederen er utarbeidet til hjelp både for kontrollutvalget og utvalgets samarbeidspartnere i dette arbeidet.

Evaluere seg selv

Også kontrollutvalget bør lære og forbedre seg basert på egne erfaringer med kontrollutvalgsarbeidet. Kontrollutvalget bør evaluere arbeidet årlig for å identifisere hvordan utvalget kan arbeide enda bedre. Denne evalueringen kan gjerne gjennomføres i forbindelse med at utvalget utarbeider sin årsrapport og oppsummerer året som har gått. Inviter gjerne samarbeidspartnere til å komme med innspill til hvordan den samlede egenkontrollen kan forbedres i kommunen.

KONTROLLUTVALGSMEDLEMMER I NORDLAND MENER AT FØLGENDE FORHOLD ER VIKTIG FOR Å LYKKES MED KONTROLLUTVALGSARBEIDET:

- Nødvendig budsjett til å gjennomføre revisjoner
- Et godt og velfungerende sekretariat
- Man må forstå hvilken funksjon utvalget har, og at utvalget er kommunestyret sitt organ
- Tydelig skille mellom partipolitikk og kontrollutvalgsarbeid
- At kontrollutvalgets medlemmer samarbeider på en god måte og opptrer samstemt utad
- God opplæring av medlemmene
- Jevnlige møter i utvalget
- Engasjement fra medlemmene
- Kunnskap om kommunal forvaltning
- Skille viktige fra mindre viktige saker
- En revisjon som legger fram sine rapporter på en god og pedagogisk måte
- Godt samarbeid med politisk og administrativt nivå
- Vektlegge forbedringsmuligheter fremfor refsing

Del IV

Veilednings-

materiell

Vedlegg

Hvor kan kontrollutvalget finne mer informasjon?

Regelverk

Kontrollutvalgets virksomhet reguleres blant annet av kommuneloven, forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner og forskrift om revisjon. For kontrollutvalsmedlemmer kan det være lurt å sette seg inn i disse regelverkene som til enhver tid finnes oppdatert på www.lovdato.no. På dette nettstedet er det videre mulig å søke opp alle lover og forskrifter. Siden kan altså være et nyttig oppslagsverk i kontrollarbeidet.

Kommuneloven

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) regulerer kommunal virksomhet og inneholder en rekke bestemmelser for kontrollutvalgets virksomhet. Særlig § 77 i kommuneloven "Kontrollutvalget" og resten av kapittel 12 ("Internt tilsyn og kontroll. Revisjon") bør kontrollutvalsmedlemmer sette seg nærmere inn i.

Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner

Forskrift om kontrollutvalg beskriver kontrollutvalgets ansvar, oppgaver og regler for saksbehandling. Forskriften angir dessuten regler for valg og sammensetning av kontrollutvalget, og regler for utskifting av medlemmer

Forskrift om revisjon

Forskrift om revisjon omhandler blant annet revisjonsplikten, samt regler knyttet til revisjonens innhold og revisors plikter ved regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon. Videre angir forskriften krav til revisors kvalifikasjoner, uavhengighet og objektivitet.

Veiledningsmaterieell og bransjestandarder

Kommunal- og moderniseringsdepartementet utgav i 2011 "Kontrollutvalgsboken" som er den nasjonale veilederen for kontrollutvalg. I tillegg finnes det en rekke veiledningsmaterieell hos Norges Kommunerevisorforbund (www.nkrf.no) og Forum for kontroll og tilsyn (www.fkt.no). Det kan særlig være lurt å sette seg inn i standarden for forvaltningsrevisjon RSK 001.

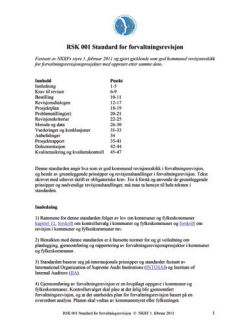

Kontrollutvalgsboken

Kontrollutvalgsboken er utarbeidet av Deloitte på oppdrag for Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2011. Dette er den nasjonale veilederen for kontrollutvalg, og inneholder eksempler, råd og tips knyttet til kontrollutvalgets rolle og oppgaver. Veilederen beskriver blant annet hvordan kontrollutvalget kan utføre sine lovpålagte oppgaver, og har egne kapitler om blant annet ansvaret til kommunestyret, om regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, og selskapskontroll.

Veilederen ble utformet som et ledd i departementets oppfølging av arbeidsgruppe-rapporten "85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll i kommunane".

Kontrollutvalgsboken finnes både på nynorsk og bokmål, og kan fritt lastes ned på: <http://www2.deloitte.com/forvaltningsrevisjon>

Standarden for forvaltningsrevisjon RSK 001

I følge forskrift om revisjon skal gjennomføringen av forvaltningsrevisjon utføres i henhold til anerkjente standarder på området. I dag er det bare en etablert standard for forvaltningsrevisjon i Norge (RSK 001). Standarden er fastsatt av styret i Norges Kommunerevisorforbund (NKR) i 2011.

RSK 001 angir grunnleggende prinsipper for forvaltningsrevisjon, samt obligatoriske krav. Standarden beskriver krav til revisor, revisjonsdialogen, prosjektplan og bestillinger. Det går videre frem av standarden at det skal etableres revisjonskriterier for hvert forvaltningsrevisjonsprosjekt, samt nærmere krav til metode og data. Standarden angir også krav til vurderinger og konklusjoner, anbefalinger, prosjektrapport, dokumentasjon og kvalitetssikring og kvalitetskontroll.

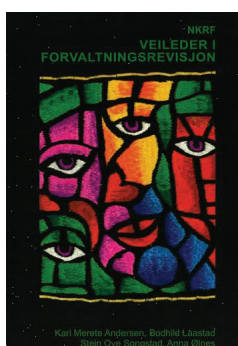
RSK 001 kan fritt lastes ned på: http://www.nkrf.no/flarkiv/File/Diverse_pdf-er/RSK_001_Standard_for_forvaltningsrevisjon_110201.pdf

Overordnet analyse

Norges Kommunerevisorforbund utgav i 2010 en veileder for utarbeidelse av overordnet analyse. Veilederen redegjør for kravene til overordnet analyse, og kommer med betraktninger om hva analysen bør inneholde. Det gis forslag til hvilke informasjonskilder som kan benyttes, og til hvordan selve analysen kan gjennomføres. Veilederen tar også for seg veien fra overordnet analyse til plan for forvaltningsrevisjon.

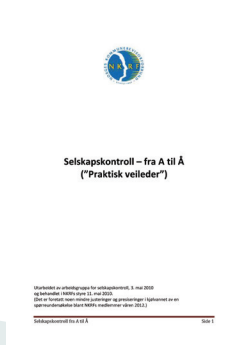
Veilederen kan fritt lastes ned på: http://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/OA_Veileder.pdf

Forvaltningsrevisjon

I 2006 gav NKRF ut boken "Veileder i forvaltningsrevisjon". Boken omhandler blant annet hva forvaltningsrevisjon er, og hvordan forvaltningsrevisjon kan planlegges, gjennomføres og rapporteres. Et sentralt siktemål med veilederen er å gi nybegynnere en grundig innføring i forvaltningsrevisjonsfaget, samt fungere som et oppslagsverk.

Boken kan kjøpes gjennom et eget bestillingsskjema på: http://www.nkrf.no/veileder_i_forvaltningsrevisjon/cms/38

Selskapskontroll

Norges Kommunerevisorforbund utgav i 2010 en veileder for selskapskontroll. Veilederen tar for seg selskapskontrollens omfang og innhold, hjemmel, hvem som kan utføre selskapskontroll og plan for selskapskontroll. Veilederen redegjør videre for blant annet hvordan selskapskontroller kan bestilles, gjennomføres og følges opp. I en versjon (kun tilgjengelig for medlemmer i NKRF) er det vedlegg som inneholder praktiske maler for gjennomføring av selskapskontroll.

En versjon av veilederen kan fritt lastes ned av alle på: http://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/Selskapskontroll/Selskapskontroll_-_praktisk_veileder_-_Oppdatert_120529_-_uten_vedlegg.pdf

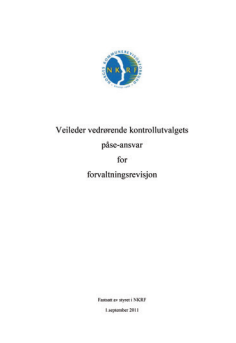
Veilederen med vedlegg kan lastes ned på: http://www.nkrf.no/medlemsnyheter/2010/juni/selskapskontroll_fra_a_praktisk_veileder/1389

Høring

Forum for Kontroll og Tilsyn utgav i 2014 en veileder for høringer i regi av kontrollutvalgene. Veilederen er ment som et verktøy for alle som vurderer høring som en metode i sitt kontrollarbeid. Den beskriver blant annet nærmere hva som menes med en høring, hvordan kontrollutvalget kan forberede og gjennomføre en høring, samt ulike råd til prosessen.

Veilederen kan fritt lastes ned på: http://www.fkt.no/upload/bruker/Veileder_Horing_i_kontrollutvalg/Veileder_for_horing_i_kontrollutvalget_-_endelig_ver-sjon.pdf

Påseansvar

Norges Kommunerevisorforbund utgav i 2010 en veileder for påseansvar overfor regnskapsrevisor, og i 2011 en veileder for påseansvar for forvaltningsrevisjon. Utgangspunktet for veilederen om påseansvar ovenfor regnskapsrevisor var blant annet at påseansvaret er en utfordrende oppgave for kontrollutvalgene, selv med faglig støtte fra sekretariatet. Veilederen omhandler momenter kontrollutvalgene kan vurdere, herunder innspill til hva kontrollutvalgene kan stille spørsmål om, undersøke eller avtale med revisor mv.

Veilederen om påseansvaret for forvaltningsrevisjon, omhandler momenter kontrollutvalget kan vurdere for å ivareta sitt påseansvar om at det blir utført årlig forvaltningsrevisjon, og at forvaltningsrevisjon skjer i henhold til regelverkets krav.

Begge veilederne kan fritt lastes ned av alle på: <http://www.nkrf.no/publikasjoner>

Evalueringer, forskningsrapporter, bøker og tidsskrifter

I tillegg til regelverk og veiledere, er det laget evalueringer og forskningsrapporter som det kan være nyttig for kontrollutvalgsmedlemmer å kjenne til. Nedfor omtaler vi noen av de viktigste:

Evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat

Deloitte gjennomførte i 2014 en evaluering av kontrollutvalg og kontrollutvalgssekretariat på oppdrag for Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Evalueringen inneholder informasjon om kontrollutvalgenes organisering og arbeid, og kan være en nyttig informasjonskilde for kontrollutvalgsmedlemmer. Rapporten har et sammendrag som på en kortfattet måte gir innblikk i hovedkonklusjonene. Avslutningskapittelet kan også leses alene for kontrollutvalgsmedlemmer som ikke ønsker å lese hele evalueringen.

Evalueringen kan fritt lastes ned på: <http://www2.deloitte.com/forvaltningsrevisjon>

Tilsyn og revisjon i kommunal sektor

Boken "tilsyn og revisjon i kommunal sektor" består av kommentarer til kommunelovens regler om kommunestyrets og fylkestingets tilsynsansvar, om kontrollutvalg og om revisjon og kommentarer til forskriftene om kontrollutvalg og om revisjon. Boken er skrevet av seniorrådgiver Bjørn Bråthen, juridisk rådgiver Bernt Frydenberg og daglig leder Ole Kristian Rogndokken i Norges Kommunerevisorforbund (NKRF).

Boken kan kjøpes gjennom et eget bestillingsskjema på: http://www.nkrf.no/tilsyn_og_revisjon_i_kommunal_sektor/cms/34

85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll i kommunane

En arbeidsgruppe utarbeidet "85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll i kommunane" på vegne av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2009. Utredningen har lagt betydelige føringer for utviklingen på området etter 2009. Rapporten kommer med anbefalinger om hvordan den kommunale egenkontrollen kan styrkes på en rekke områder.

Rapporten kan fritt lastes ned hos Kommunal- og moderniseringsdepartementet på: <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/85-tilradingar-for-styrkt-eigenkontroll-/id588583/>

Nordlandsforskning

Gjertsen og Martinussen ved Nordlandsforskning gjennomførte i 2007 en undersøkelse av kontrollutvalgenes uavhengighet på oppdrag av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet. Rapporten omhandler også forholdet mellom kontrollutvalget og kommunestyret.

Rapporten kan bestilles hos Nordlandsforskning eller fritt lastes ned her: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/vedlegg/komm/rapporter/kommunale_kontrollutvalg.pdf

Clausen og Madsen ved Nordlandsforskning gjennomførte i 2009 evaluering av forvaltningsrevisjon og selskapskontroll som verktøy i den kommunale egenkontrollen.

Rapporten kan bestilles hos Nordlandsforskning eller fritt lastes ned her: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/krd/vedlegg/komm/egenkontroll/rapp_13_09.pdf

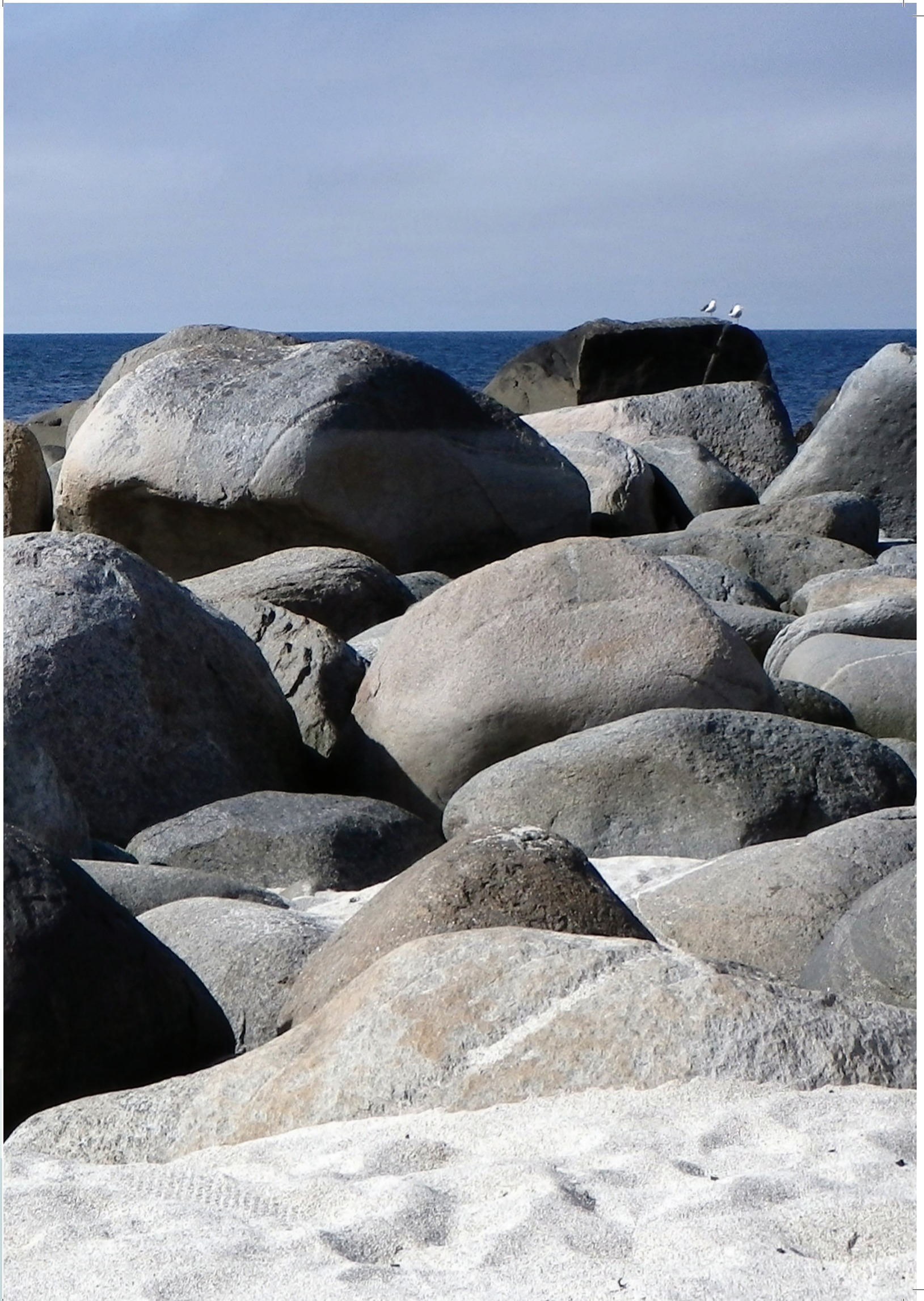
Avis og tidsskrift

Enkelte kontrollutvalg velger å la leder eller alle medlemmene abonnere på ulike tidsskrift som kan være relevante for folkevalgte som har ansvar for kontroll og tilsyn.

Kommunal Rapport har nyheter, debatt, kommentarer og reportasjer om Kommune-Norge. Kommunal rapport har to redaksjonelle produkter: En papiravis som skal gi oversikt og innsikt i de viktige sakene for kommunene, og en digital utgave som skal kombinere løpende nyheter med viktig stoff med stor nytteverdi.

Kommunerevisoren utgis av Norges Kommunerevisorforbund og kommer ut seks ganger i året. Magasinet har en rekke artikler som er relevante for kontrollutvalg. Abonnement eller enkeltnummer kan bestilles på: <http://www.nkrf.no/kommunerevisoren>

Kommunalt Innblikk utgis av Deloitte og formidler ny kunnskap, synspunkter og oversikt over dagsaktuelle temaer for kommunene, herunder artikler om viktige reformer og lovendringer. En elektronisk utgave kan lastes ned gratis på: <http://www2.deloitte.com/no/no/pages/public-sector/articles/Kommunalt-innblikk.html>

Veileder Kontrollutvalg

Kontrollutvalgets arbeid er svært viktig for å sikre god kontroll av forvaltningen og dermed bidra til at innbyggerne skal ha tillit til at offentlige midler brukes på en forsvarlig måte. Utvalget skal også påse at kommunen leverer tjenester i samsvar med kommunale vedtak og regelverk.

Fylkesmannen i Nordland får jevnlig forespørsel fra politikere og administrasjon i kommunene om problemstillinger knyttet til kontrollutvalgets arbeid og myndighet. Dette som en følge av at kommunal egenkontroll og kontrollutvalgets rolle har fått økt oppmerksomhet de siste årene. Fylkesmannen har derfor tatt initiativ til å få utarbeidet en veileder som tar for seg sentrale tema og spørsmål knyttet til kontrollutvalgets arbeid.

Målgruppen er primært kontrollutvalgets medlemmer, folkevalgte og administrasjonen i kommunene. Den vil også være nyttig for andre som måtte ha interesse i å få mer generell innsikt i kontrollutvalgsarbeid og vil være et supplement til departementets veileder "Kontrollutvalgsboken".

Deloitte ved prosjektleder Birte Bjørkelo har vært ansvarlig for utarbeidelse av veilederen.

God lesning!